

Rusundersøkelsen 2020

Dokumentasjonsrapport

TALL

SOM FORTELLER

NOTATER / DOCUMENTS

2020/34

Arnhild Torsteinsen

I serien Notater publiseres dokumentasjon, metodebeskrivelser, modellbeskrivelser og standarder.

© Statistisk sentralbyrå
Ved bruk av materiale fra denne publikasjonen
skal Statistisk sentralbyrå oppgis som kilde.

Publisert 9. oktober 2020

ISBN 978-82-587-1189-3 (elektronisk)
ISSN 2535-7271 (elektronisk)

Standardtegn i tabeller	Symbol
Tall kan ikke forekomme	.
Oppgave mangler	..
Oppgave mangler foreløpig	...
Tall kan ikke offentligjøres	:
Null	-
Mindre enn 0,5 av den brukte enheten	0
Mindre enn 0,05 av den brukte enheten	0,0
Foreløpig tall	*
Brudd i den loddrette serien	—
Brudd i den vannrette serien	
Desimaltegn	,

Forord

Dette notatet dokumenterer gjennomføringen av Rusundersøkelsen 2020. Undersøkelsen ble gjennomført av Statistisk sentralbyrå (SSB) i samarbeid med Folkehelseinstituttet (FHI).

Arnhild Torsteinsen ved Seksjon for personundersøkelser har hatt ansvaret for å gjennomføre undersøkelsen. Thore Nafstad- Bakke har trukket utvalget, og Hilde Degerdal har vært ansvarlig for programmering av spørreskjema og tilrettelegging av data. Anna-Karin Mevik ved Seksjon for metoder har vært ansvarlig for vekting av dataene.

Statistisk sentralbyrå, 30.09.2020

Arvid Olav Lysø

Sammendrag

Denne rapporten dokumenterer gjennomføringen av Rusundersøkelsen 2020. Statistisk sentralbyrå har gjennomført denne undersøkelsen årlig siden 2012. Undersøkelsen er finansiert av Folkehelseinstituttet (FHI). Hovedformålet er å kartlegge befolkningens bruk og vaner knyttet til alkohol, tobakk og andre rusmidler.

Populasjonen er befolkningen i Norge. Utvalget er trukket blant personer i alderen 16–79 år. Fordi det er et ønske å kunne få detaljert informasjon om unge, er det trukket et tilleggsutvalg på 700 personer i alderen 16–30 år. Vekter som korrigerer for denne overrepresentasjonen i den yngste aldersgruppen er dokumentert i kapittel 6 i denne rapporten.

Det ble gjennomført intervju med 60 prosent av utvalget. Den viktigste grunnen til at vi ikke fikk svar fra alle, var at vi ikke kom i kontakt med alle personene i utvalget. Andelen vi ikke oppnådde kontakt med var 21 prosent. I tillegg var det 15 prosent i utvalget som ikke ville delta, og fire prosent som var forhindret fra å delta. I denne rapporten dokumenteres skjevheter som følge av frafallet.

Innhold

Forord	3
Sammendrag	4
1. Bakgrunn og formål	6
1.1. Om undersøkelsen.....	6
2. Populasjon og utvalg	7
3. Datainnsamling	7
3.1. Effekter av koronatiltak	7
3.2. Informasjonsmaterieil til respondentene	8
3.3. Feltperioden.....	8
4. Datakvalitet	9
4.1. Dekningsfeil	9
4.2. Utvalgsskjevhet.....	9
4.3. Frafallsskjevhet.....	10
4.4. Analyse av frafallet.....	11
4.5. Innsamlings og bearbeidingsfeil.....	12
5. Statistisk usikkerhet og feilmarginer ved utvalsundersøkelser	13
6. Vekter	16
6.1. Fremstilling av vekter	16
6.2. Designvekter – vekt1	16
6.3. Kalibreringsvekter – vekt2.....	16
Referanser	18
Vedlegg A: Informasjonsepost	19
Vedlegg B: Informasjonsbrev	20
Vedlegg C: Brev til foresatte	21
Vedlegg D: Illustrasjon	22
Vedlegg E: SMS-er	23
Vedlegg F: Oppfølgingsepost og SMS-er	24
Vedlegg G: Spørreskjema	25
Vedlegg H: Registerkoblinger	54

1. Bakgrunn og formål

1.1. Om undersøkelsen

Våren 2020 gjennomførte Statistisk sentralbyrå (SSB) niende runde av den årlige undersøkelsen om rusmidler. Formålet med undersøkelsen er å kartlegge bruken av tobakk, alkohol og andre rusmidler i ulike grupper av befolkningen. Undersøkelsen vil være med å danne grunnlag for tiltak og evaluering av virkemidler på rusmiddelfeltet. Undersøkelsen er finansiert av Folkehelseinstituttet (FHI).

I 2020 hadde undersøkelsen gjennomsnittlig intervjuetid på 15 minutter. Intervjutiden varierer ut fra alder og bruk av rusmidler. For eksempel blir spørsmål om bruk av narkotiske stoffer og prestasjonsfremmende midler kun stilt til personer i alderen 16 til 64 år.

Det er ønskelig at resultatene ikke skal påvirkes av ferier. En kan anta at befolkningen bruker mer av noen rusmidler i ferier enn den gjør ellers. Derfor gjennomføres undersøkelsen hvert år etter påske og før sommerferien.

Undersøkelsen har gått i sin nåværende form siden 2012 (Høstmark 2014, Høstmark 2014, Amdam 2015, Amdam 2015, Lagerstrøm 2018, Jensen 2018, Todorovic 2019).

Tabell 1.1 viser nøkkeltallene for undersøkelsen.

Tabell 1.1 Nøkkeltall Rusundersøkelsen 2020

	Antall	Prosent
Utvalg	3 700	
Avganger	23	
Bruttoutvalg	3 677	100
Frafall	1 488	40,5
Nettoutvalg	2 189	59,5
Innsamlingsmetode: Telefonintervju (CATI)		
Skjemalengde: 15 minutter		
Feltperiode: 20. april – 28. juni		

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

2. Populasjon og utvalg

Målpopulasjon er den populasjon en ønsker å lage statistikk for. Målpopulasjonen i Rusundersøkelsen er befolkningen i Norge i alderen 16 til 79 år. Utvalget er på 3 700 personer fra 16 til 79 år. Undersøkelsen er en tverrsnittundersøkelse som skal gi årlig informasjon om bruk av rusmidler i ulike befolkningsgrupper.

Undersøkelsen har et hovedutvalg og et tilleggsutvalg. Hovedutvalget er et tilfeldig utvalg på 3 000 personer i alderen 16–79 år. Fordi det er et ønske å kunne få detaljer om en yngre gruppe i undersøkelsen, er det i tillegg trukket et tilfeldig utvalg på 700 personer i alderen 16–30 år. I undersøkelsens intervjuperiode er disse gruppene håndtert samtidig.

Utvalget er trukket fra SSBs befolkningsregister (BeReg) som er SSBs kopi av Folkeregisteret. Alle som var registrert bosatt på en adresse på trekk tidspunktet, det vil si i mars 2020, kunne bli trukket. Alderen på alle regnes per 1. januar 2020. De som bor på institusjon regnes ikke som en del av populasjonen. De som bor på Svalbard, er i militæret eller er utenriks er heller ikke med.

Kontakt- og reservasjonsregisteret (KRR)¹ ble brukt for å koble mobilnummer og e-postadresse til svarenhet. I tillegg ble programmet Telefinn benyttet for å koble på ytterligere telefonnumre. Telefinn benytter et web-basert telefonsøkeverktøy som henter telefonnumre fra Eniro sin telefondatabase for opplysningstjenesten 1880/Gule sider.

3. Datainnsamling

Rusundersøkelsen ble i 2020 gjennomført som en telefonundersøkelse. Telefon har vært innsamlingsmetoden for undersøkelsen hvert år siden 2012. For å kunne styre datainnsamlingen bedre, ble utvalget på 3 700 personer delt inn i fire utsendingspuljer.

3.1. Effekter av koronatiltak

Datainnsamlingen for undersøkelsen ble gjort fra 20.april til 28.juni 2020. Det medfører at det ble gjennomført intervjuer i perioden hvor Norge var «nedstengt» i forbindelse med koronaepidemien. Den 12 mars innførte regjeringen de mest inngripende tiltakene i fredstid i Norge for å bremse spredningen av koronapandemien. Denne dagen ble blant annet barnehager, skoler og andre utdanningsinstitusjoner stengt, kulturarrangementer forbudt, det ble oppfordret til hjemmekontor og det ble innført karantene ved innreise til Norge (Helsedirektoratet, 2020).

Nedstengningen kan ha påvirket undersøkelsen på flere måter. Selv om de mest inngripende tiltakene ble løst opp fra slutten av april, og gradvis utover våren 2020 er perioden datainnsamlingen har foregått annerledes sammenlignet med tidligere år. Villigheten til å delta i undersøkelsen i 2020 ser imidlertid ut til å være uforandret hvis vi sammenligner med tidligere år.

---

¹ Kontakt- og reservasjonsregisteret (KRR) er et register over innbyggerens kontaktinformasjon og reservasjon, og er en fellesløsning som alle offentlige virksomheter skal bruke i sin tjenesteutvikling. Det er Digitaliseringsdirektoratet som er behandlingsansvarlig for kontaktopplysningene i KRR

3.2. Informasjonsmateriell til respondentene

Like før datainnsamlingen startet fikk respondenter en invitasjonsepost med informasjon om undersøkelsen. Alle respondenter uten epostadresse fra KRR og foresatte for respondenter under 18 år fikk informasjonsbrev tilsendt på papir. Se vedlegg A–C for invitasjonseposten og brevene.

Kort tid i forkant av intervjuet ble det sendt en SMS med en påminnelse om at en intervjuer vil ta kontakt i løpet av kort tid. Underveis i datainnsamlingen ble det sendt SMS-påminnelser til respondenter vi ikke hadde kommet i kontakt med. Se vedlegg E for disse SMS-ene.

Mot slutten av datafangsten ble det sendt en e-post og en SMS til de respondentene man fortsatt ikke hadde lyktes å få kontakt med, og til de som ikke ønsket å delta. Disse fremgår av vedlegg F.

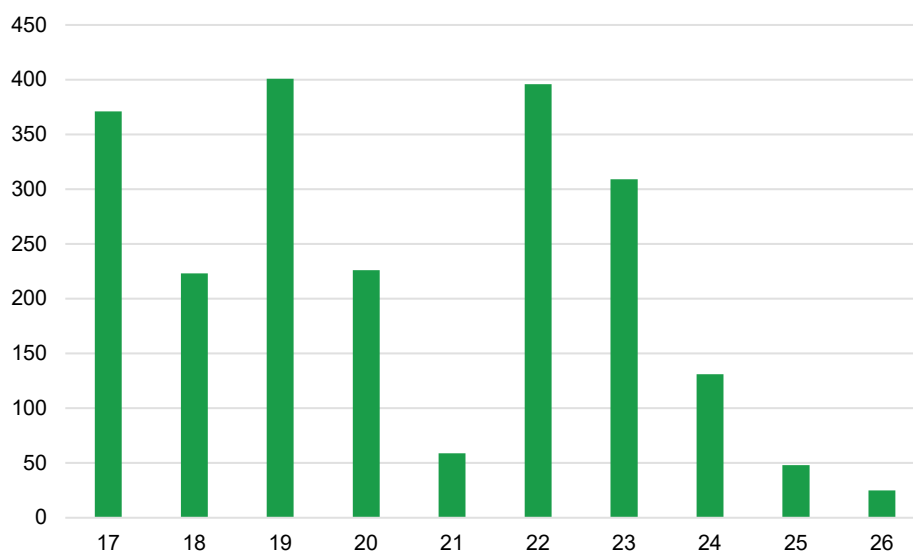
Invitasjonseposten og brevet inneholdt en illustrasjon som forklarer hva en alkohol-enhet er (vedlegg D). I eposten til respondentene var illustrasjonen plassert mellom teksten på bokmål og nynorsk. I brevet var illustrasjonen skrevet ut som et eget kort. Illustrasjonen ble også publisert på SSB.no, på siden som informerer om undersøkelsen. Det er lenke til denne siden i invitasjonseposten og brevet.

3.3. Feltperioden

I alt var feltperioden på ti uker, fra uke 17 til 26. Feltperioden ble delt inn i fire perioder på to uker for egen oppfølging av hver av de fire periodene, og deretter en egen periode på to uker for oppfølging av de vi ikke hadde kommet i kontakt med og de som ikke ønsket å svare.

Figur 3.1 viser at vi fikk flest intervju i uke 17, 19, 22 og 23. Dette er ukene hvor datafangsten for de fire utsendingspuljene startet.

Figur 3.1 Antall intervju per uke i Rusundersøkelsen 2020

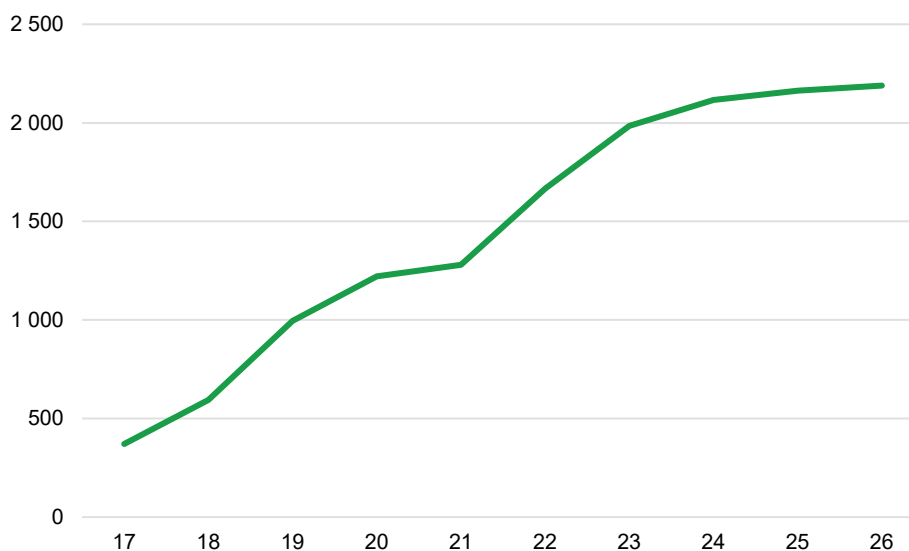

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 3.2 viser at datainnsamlingen hadde en ganske lineær utvikling når man ser på akkumulasjonen av intervjuene. Det vil si at det ikke var store endringer i hvor mye eller lite man tok av intervju per uke over feltperioden. Kurven flater ut fra uke 20 til 21 da det ble gjennomført svært få intervju i uke 21. På slutten flater kurven ut fordi det er vanskelig å få intervju de siste ukene etter at alle har vært forsøkt kontaktet flere ganger.

Figur 3.2 Akkumulert antall intervju per uke i Rusundersøkelsen 2020

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

4. Datakvalitet

I en utvalgsundersøkelse påvirkes kvaliteten på dataene av en rekke forhold. En utvalgsundersøkelse består av et utvalg som skal representere en populasjon, og representativiteten kan påvirkes av ulike feil som oppstår underveis i gjennomføringen av undersøkelsen.

4.1. Dekningsfeil

De som er med i undersøkelsen er med fordi vi antar at de tilhører populasjonen for undersøkelsen. Vi har laget en ramme vi trekker fra ved å bruke opplysninger i SSBs befolkningsregister (BeReg). Dekningsfeil oppstår når rammen vi trekker fra har mangler. Det kan være at rammen mangler personer som skulle vært med, for eksempel personer som nettopp har flyttet til Norge, eller at den inneholder personer som ikke skulle vært med, som for eksempel personer som bor på institusjon eller har flyttet fra Norge. Vanligvis vil dekningsfeil være et lite problem i befolkningsregisteret.

De som ikke lenger bodde i Norge, bodde på institusjon eller av andre grunner ikke tilhørte populasjonen når vi kontaktet dem, ble satt til avgang i undersøkelsen. Kun 27 personer ble satt til avgang. I og med at antallet avganger er svært lite vil ikke kvaliteten påvirkes mye av avgangene i denne undersøkelsen.

4.2. Utvalgsskjevhet

Utvalgsskjevhet innebærer at en egenskap er annerledes blant de som er trukket ut til undersøkelsen enn den er for populasjonen. Skjevhet i utvalget kan oppstå i utvalgstrekkningen hvor tilfeldigheter kan føre til at noen egenskaper som for eksempel kjønn, alder og bosted er ulikt fordelt i utvalget og i populasjonen.

Dersom det er slik at noen grupper for eksempel er underrepresentert i brutto-utvalget, vil de veie for lite i de samlede resultatene. Det vil igjen bety at dataene vi har etter endt undersøkelse ikke representerer et tverrsnitt av den norske befolkningen. Slike skjevheter er erfaringsmessig små, og vi har ingen indikasjoner på at det har oppstått vesentlige utvalgsskjevheter i denne undersøkelsen

4.3. Frafallsskjevhet

Frafallsskjevhet innebærer at fordelingen av en egenskap er annerledes blant de som deltar i en undersøkelse enn for utvalget som er trukket ut til deltagelse. Det påvirker nettoutvalgets representativitet for populasjonen. Skjevhet i en egenskap medfører ikke nødvendigvis at nettoutvalget er skjevt med tanke på andre egenskaper. Og motsatt betyr ikke godt samsvar mellom fordelingen i netto- og bruttoutvalget for en eller flere egenskaper at det ikke er skjevheter blant andre egenskaper.

I tabell 4.1 sammenlignes noen egenskaper ved nettoutvalget opp mot brutto-utvalget. Fordelingen på de ulike aldersgruppene avviker noe mellom nettoutvalget og bruttoutvalget. Størst er forskjellen i aldersgruppen 25-44 år, som er underrepresentert i nettoutvalget med 2,2 prosentpoeng.

En egenskap som er viktig i de fleste undersøkelser er utdanning. Blant de med grunnskole eller lavere utdanning er det en underrepresentasjon på 2,1 prosentpoeng i nettoutvalget sammenlignet med bruttoutvalget. Blant de med universitets- og høyskoleutdanning er det en overrepresentasjon på 5,8 prosentpoeng i netto-utvalget. Landbakgrunn² har også betydning for skjevhet. Blant personer med Norge som landbakgrunn er det en overrepresentasjon på 4,2 prosentpoeng i nettoutvalget.

---

² Definisjon av landbakgrunn. For personer født i utlandet, er dette (med noen få unntak) eget fødeland. For personer født i Norge er det foreldrenes fødeland. I de tilfeller der foreldrene har ulikt fødeland, er det morens fødeland som blir valgt. Hvis ikke personen selv eller noen av foreldrene er utenlandsfødt, hentes landbakgrunn fra de første utenlandsfødte en treffer på i rekkefølgen mormor, morfar, farmor eller farfar.

Tabell 4.1 Frafallsskjevhet. Bruttoutvalg, frafall og nettoutvalg etter kjønn, alder, utdanning, landbakgrunn og landsdel. Rusundersøkelsen 2020. Prosent

	Bruttoutvalg	Nettoutvalg	Frafall	Netto-Brutto
I alt	100	100	100	
Kjønn				
Mann	50,7	50,8	50,5	0,1
Kvinne	49,3	49,2	49,5	-0,1
Aldersgrupper				
16-24 år	21,5	22,3	20,2	0,8
25-44 år	36,5	34,3	39,7	-2,2
45-66 år	29,9	31,6	27,5	1,7
67-79 år	12,1	11,7	12,6	-0,4
Utdanningsnivå				
Grunnskole eller lavere	25	22,9	28	-2,1
Videregående skole	35,5	35,4	35,7	-0,1
Universitets- og høyskoleutdanning	30,1	35,9	21,6	5,8
Uoppgitt	9,4	5,8	14,7	-3,6
Landbakgrunn				
Uoppgitt	0,1		0,3	
Norge	72	76,2	65,9	4,2
EU/EØS, USA, Canada, Australia og New Zealand	12,9	10,1	17,2	-2,8
Andre land	14,9	13,8	16,6	-1,1
Landsdel				
Oslo og Viken	36,7	36,7	36,6	0
Innlandet	7	7,1	6,9	0,1
Agder og sørøstlandet	13	13,8	11,8	0,8
Vestlandet	25,4	25,4	25,3	0
Trøndelag	9	8,2	10,2	-0,8
Nord-Norge	8,9	8,8	9,1	-0,1

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

4.4. Analyse av frafallet

Ikke alle som er trukket ut til å delta i en undersøkelse vil eller kan delta. En del av personene i utvalget lyktes vi ikke å komme i kontakt med, noen ønsket ikke å delta og andre igjen var forhindret fra å delta på grunn språk, sykdom, reiser eller lignende.

Tabell 4.2 viser at ikke-kontakt er den viktigste grunnen til frafall i denne undersøkelsen. Det er lettest å få kontakt med personer i aldersgruppen 67–79 år, der omtrent 15 prosent av nettoutvalget ble registret som ikke-kontakt når undersøkelsen var over.

Av egenskapene i tabell 4.2 er det utdanningsnivå og landbakgrunn som viser de de største forskjellene i svarprosent. De med grunnskole har en lavere tilbøyelighet til å delta i undersøkelsen enn de med høyere utdanning. Svarprosenten blant de med universitets- og høyskoleutdanning er 71 prosent. For de med grunnskoleutdanning er svarprosenten 55. De som har norsk landbakgrunn har høyere svarprosent enn de med annen landbakgrunn.

Tabell 4.2 Intervju og frafall etter årsak fordelt på kjønn, alder, utdanning, landbakgrunn og landsdel. Rusundersøkelsen 2020. Prosent

	I alt	Intervju	Ønsker ikke å delta	Forhindret	Ikke kontakt	Antall
Totalt	100	59,5	15,3	4,2	21,0	3 677
Kjønn						
Mann	100	59,6	16	4,6	19,8	1 863
Kvinne	100	59,4	14,5	3,9	22,2	1 814
Aldersgrupper						
16-24 år	100	61,9	11,4	1,8	24,9	790
25-44 år	100	56	15,1	5,3	23,6	1 341
45-66 år	100	62,9	15,3	4,4	17,5	1 101
67-79 år	100	57,8	22,5	4,9	14,8	445
Utdanningsnivå						
Grunnskole eller lavere	100	54,6	16,8	3	25,6	919
Videregående skole	100	59,3	18,4	2,1	20,2	1 305
Universitets- og høyskoleutdanning	100	70,9	12,5	2,4	14,2	1 108
Uoppgitt	100	36,8	8,4	21,2	33,6	345
Landbakgrunn						
Uoppgitt	100	-	-	50	50	4
Norge	100	63	17,2	1,1	18,7	2 648
EU/EØS, USA, Canada, Australia og New Zealand	100	46,2	14,5	11,1	28,2	476
Andre land	100	55	6,6	12,8	25,7	549
Landsdel						
Oslo og Viken	100	59,6	14,5	4,5	21,5	1 348
Innlandet	100	60,2	17	3,5	19,3	259
Agder og sørøstlandet	100	63,2	14,9	4,6	17,4	478
Vestlandet	100	59,6	16,1	4,2	20,2	933
Trøndelag	100	54,1	15,4	4,2	26,3	331
Nord-Norge	100	58,8	15,2	3,4	22,6	328

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

4.5. Innsamlings og bearbeidingsfeil

I alle ledd i en undersøkelse kan det introduseres feil som påvirker hva som måles og i hvilken grad enhetene representerer en populasjon. Man organiserer aktiviteten slik at det ikke introduseres feilkilder unødvendig. Men det vil alltid være slik at noen feil kommer til som et resultat av ulik respons fra like tilfeller eller ulik behandling av like tilfeller.

Telefon skjema

Undersøkelsen gjennomføres ved bruk av telefonintervju. Intervjuerne bruker programvaren Blaise for å registrere svarene. Skjemaet er programmert basert på spesifikasjonen av skjema og testes ut før intervju gjennomføres. Selv om skjemaet er testet vil det kunne være feil man ikke oppdager i test og som kan føre til at noen spørsmål ikke blir stilt til alle som skal ha spørsmålet, eller at spørsmål blir stilt til andre enn de som skal ha det. Slike programmeringsfeil er en feilkilde i undersøkelsen. Det er ingenting som tyder på at slike feil har påvirket denne undersøkelsen.

Spørsmålene i skjema

Innsamlingsfeil kan komme av at respondenten avgir feil svar. Det kan skyldes vansker med å huske forhold tilbake i tiden, problemer med å beregne riktige svar, at spørsmål blir misforstått eller gjelder kompliserte forhold.

I spørsmålet *Ureg3b* (se vedlegg G for hele spørreskjema) blir respondentene spurt om å liste opp hvor mye de tok med seg sist gang de tok med hjem alkohol kjøpt på taxfree på norsk flyplass. De blir bedt om å liste antall bokser eller flasker øl, antall flasker vin, antall flasker brennevin og antall bokser eller flasker rusbrus. Noen kan ha tatt med seg mye alkohol kjøpt på taxfree på norsk flyplass for lenge siden. Feil kan oppstå både hvis respondenter ikke husker riktige antall og hvis de ikke ønsker å oppgi det.

Innsamlingsfeil kan også oppstå fordi visse spørsmål av enkelte oppfattes som ømtålige. Intervjupersonene kan i slike tilfeller bevisst gi feilaktige svar. De vurderinger som ligger til grunn for svaret kan også bli påvirket av hva intervjupersonen oppfatter som sosialt ønskelig.

5. Statistisk usikkerhet og feilmarginer ved utvalgsundersøkelser

Utvalget til Rusundersøkelsen er trukket tilfeldig fra fra SSBs befolkningsregister (BeReg) som er SSBs kopi av Folkeregisteret. Gjennom utvalgsundersøkelser kan vi anslå forekomsten av ulike fenomener i en stor gruppe (populasjonen) ved å måle forekomsten bare i et mindre utvalg som er trukket fra populasjonen. Det gir store besparelser sammenlignet med om vi skulle gjennomført målingen i hele populasjonen, men samtidig får vi en viss usikkerhet i anslagene. Denne usikkerheten kan vi beregne når vi kjenner sannsynligheten for at hver enkelt enhet i populasjonen skal bli trukket til utvalget.

Metoden som brukes til å beregne et anslag (estimatet), kalles en estimator. Det er to aspekter ved en estimator som er viktige. For det første bør estimatoren gi omtrent korrekt verdi ved gjentatte forsøk. Det vil si at den «treffer målet» i den forstand at ved gjentatt trekking av utvalg, vil gjennomsnittsverdien av estimatene være sentret rundt den sanne populasjonsverdien; estimatoren er *forventningsrett*. I tillegg trenger vi et mål på hvor stor variasjon rundt populasjonsverdien estimatene har ved gjentatt trekking av utvalg. Det er denne variasjonen som er den statistiske usikkerheten til estimatet, og det vanlige målet er *standardfeilen*, *SE* (fra det engelske begrepet «standard error»), til estimatet. *SE* er definert som det estimerte standardavviket til estimatoren. *SE* forteller dermed hvor mye et anslag i gjennomsnitt vil avvike fra den sanne verdien.

Som en illustrasjon: La oss si vi ønsker å estimere prosentandelen kvinner, P_0 , i en befolkning (populasjon) med størrelse N . Anta utvalget av størrelse n er trukket tilfeldig, det vil si at alle enheter har samme sannsynlighet n/N for å bli med i utvalget. La P være prosentandelen kvinner i utvalget. Da er P en forventningsrett estimator for P_0 og standardfeilen er gitt ved:

$$SE(P) = \sqrt{\frac{P(100 - P)}{n} \cdot \left(1 - \frac{n}{N}\right)}.$$

Estimeringsfeilen vi begår er forskjellen mellom P og P_0 . Denne er selvfølgelig ukjent, men vi kan gi et anslag, *feilmarginen*, på hvor stor den med en gitt sannsynlighet kan være. Feilmarginen er definert som $2 \cdot SE$. Intervallet

$$(P - 2 \cdot SE, P + 2 \cdot SE)$$

er et 95 prosent konfidensintervall. Det betyr at sannsynligheten for at intervallet dekker den sanne verdien P_0 er 0,95 (95 prosent). Eller sagt på en annen måte, ved

gjentatte utvalg så vil 95 prosent av intervallene dekke den sanne verdien P_0 . Vi sier da at det er 95 prosent *sikkerhet* for at det *beregnete* intervallet dekker den sanne verdien. For utledning av disse formlene og tilsvarende resultater for andre typer variable og for mer kompliserte utvalgsplaner som stratifiserte utvalg og flertrinnsutvalg viser vi til Bjørnstad (2000).

I faktaboksen oppsummeres begrepsdefinisjoner og formler for estimering av prosentall i en populasjon.

Statistisk usikkerhet for estimering av prosentandel av et kjennetegn ved enkelt tilfeldig utvalg

N	antall enheter i populasjonen
n	antall enheter i utvalget, trukket enkelt tilfeldig
P_0	prosentandel i populasjonen med kjennetegn a
x	antall enheter i utvalget med kjennetegn a
P	prosentandel i utvalget med kjennetegn a , $P = 100 \cdot (x/n)$
$100 - P$	prosentandel i utvalget som ikke har kjennetegn a

$$\text{Utvalgsvarians } \text{Var}(P) = \frac{P_0(100 - P_0)}{n} \cdot \left(1 - \frac{n}{N}\right)$$

95 prosent konfidensintervall for P_0 : $P \pm 2 \cdot SE$

$$\text{Standardfeil: } SE = \sqrt{\frac{P(100 - P)}{n} \cdot \left(1 - \frac{n}{N}\right)}$$

$$\text{Feilmargin} = 2 \cdot SE$$

I de fleste utvalgsundersøkelsene i SSB utgjør utvalget en svært liten del av populasjonen. Undersøkelsene tar sikte på å dekke store populasjoner, som for eksempel den norske befolkningen i sin helhet, alle arbeidstagere, alle norske bedrifter osv. Utvalgene som skal dekke disse populasjonene er små i forhold til populasjonsstørrelsene. Det betyr at utvalgsandelen n/N er negligjerbar i formelen for SE , og vi kan benytte formelen

$$SE = \sqrt{\frac{P(100 - P)}{n}}$$

Vi legger merke til at konfidensintervallets størrelse er avhengig av størrelsen på utvalget, men ikke av populasjonen. Standardfeilen blir mindre dess flere som er med i utvalget, og sammenhengen mellom størrelsen på standardfeilen og n er ikke lineær. For å få standardfeilen halvert, med samme verdi av P , så må utvalgsstørrelsen firedobles.

Vi ser at standardfeilen er størst når utvalgsresultatet er 50 prosent, og avtar symmetrisk etter hvert som prosentandelen nærmer seg 0 og 100.

I stedet for å foreta beregninger for hvert enkelt resultat, kan tabell 5.1 benyttes. Den viser standardfeil for observerte prosentandeler etter utvalgets størrelse, trukket enkelt tilfeldig.

Tabell 5.1 Standardfeil i prosentpoeng for observerte prosentandeler ved ulike utvalgsstørrelser, for enkelt tilfeldig utvalg

n: \ P:	5/95	10/90	15/85	20/80	25/75	30/70	35/65	40/60	45/55	50/50
25	4,4	6,0	7,1	8,0	8,7	9,2	9,5	9,8	9,9	10,0
50	3,1	4,2	5,0	5,7	6,1	6,5	6,7	6,9	7,0	7,1
100	2,2	3,0	3,6	4,0	4,3	4,6	4,8	4,9	5,0	5,0
200	1,5	2,1	2,5	2,8	3,1	3,2	3,4	3,5	3,5	3,5
300	1,3	1,7	2,1	2,3	2,5	2,6	2,8	2,8	2,9	2,9
500	1,0	1,3	1,6	1,8	1,9	2,0	2,1	2,2	2,2	2,2
1 000	0,7	0,9	1,1	1,3	1,4	1,4	1,5	1,5	1,6	1,6
1 200	0,6	0,9	1,0	1,2	1,3	1,3	1,4	1,4	1,4	1,4
1 500	0,6	0,8	0,9	1,0	1,1	1,2	1,2	1,3	1,3	1,3
2 000	0,5	0,7	0,8	0,9	1,0	1,0	1,1	1,1	1,1	1,1
2 500	0,4	0,6	0,7	0,8	0,9	0,9	1,0	1,0	1,0	1,0
3 000	0,4	0,5	0,7	0,7	0,8	0,8	0,9	0,9	0,9	0,9

Et utvalgsresultat på 40 prosent fra enkelt tilfeldig utvalg med 2000 enheter har en standardfeil på 1,1 prosentpoeng. Dvs. at feilmarginen er 2,2 prosentpoeng og 95 prosent konfidensintervall er (37,8 - 42,2) prosent. Vi kan anslå med 95 prosent sikkerhet at andelen i populasjonen ligger mellom 37,8 og 42,2 prosent.

Eksempel på bruk av formel og tabell

Vi ønsker å anslå andelen i befolkningen i alderen 16 til 79 år som har drukket alkohol minst en gang det siste året. I 2020 var det omtrent 4 100 000 personer (N) i Norge i aldersgruppene dekket av undersøkelsen. Anta at et utvalg på 2 000 personer har svart på spørsmålet og at 1 640 (x) av de spurte oppgir at de har drukket alkohol minst en gang det siste året. De resterende 360 har oppgitt at de ikke har drukket minst en gang det siste året. Andelen som har drukket alkohol er da $x/n = 1\,640 / 2\,000 = 0,82$, eller 82,0 prosent. Siden $n/N = 0,0005$ så kan vi bruke den forenklete formelen for SE og får konfidensintervallet

$$82,0 \pm 2 \sqrt{\frac{82,0(100-82,0)}{2000}} = 82,0 \pm 2 (0,86) = 82,0 \pm 1,72$$

Estimatet for andelen som har drukket alkohol er altså 82 prosent. Feilmarginen for estimatet er 1,72 prosent, mens konfidensintervallet med 95 prosent sikkerhet forteller at andelen ligger mellom 80,3 og 83,7 prosent.

Vi kan også bruke tabell 5.1. Vi går inn på raden 2000 og kolonnen 15/85; som er kolonnen som ligger nærmest resultatet. I tabell 5.1 leser vi at standardfeilen er 0,8. Et 95 prosent konfidensintervall blir da $82,0 \pm 2 (0,8) = 82 \pm 1,6$, som er omtrent det samme som over.

6. Vekter

Det er laget to sett med vekter som kan brukes til å estimere populasjonstall. Designvekter og frafallsvokter.

6.1. Fremstilling av vekter

Vektene lages for hver person i nettoutvalget, og populasjonen det korrigeres mot består av alle personer i alderen 16-79 år.

6.2. Designvekter – vekt1

Designvektene veier opp for at unge (16-30-åringene) er overrepresentert i bruttoutvalget. Vekten korrigerer ikke for eventuelle frafallskjevheter.

I datasettet finner man denne vekten som «vekt1».

Vekten er gitt ved

$$w_i = \frac{N}{\sum_{j \in \text{nettoutv}} v_j} v_i$$

der

$$v_i = \begin{cases} \frac{N_{unge}}{nb_{unge}} & \text{for unge personer (16-30 år)} \\ \frac{N_{ikkeunge}}{nb_{ikkeunge}} & \text{for resten (31-79 år)} \end{cases}$$

N er antall personer i populasjonen, N_{unge} og $N_{ikkeunge}$ er antall unge (16-30 år) og ikke-unge (31-79 år) i populasjonen, mens nb_{unge} og $nb_{ikkeunge}$ er antall unge og ikke-unge i bruttoutvalget.

Skaleringen $N / \sum_{j \in \text{nettoutv}} v_j$ av designvekten v_i gjøres for at w_i skal summerer seg til N over nettoutvalget.

6.3. Kalibreringsvekter – vekt2

Kalibreringsvektene justerer for at ulike grupper har forskjellig tilbøyelighet til å svare på undersøkelsen. Disse vektene er laget slik at ikke bare aldersfordelingen, men også fordelingen etter kjønn, utdanning og landsdel blir lik fordelingen i populasjonen.

I datasettet finner man denne vekten som «vekt2». Kalibreringsvekten «vekt2» korrigerer nettoutvalget for skjevheter i forhold til alder, kjønn, utdanning og landsdel.

Alder er delt inn i 6 grupper:

1	16-20 år
2	21-30 år
3	31-40 år
4	41-50 år
5	51-60 år
6	61-79 år

Utdanning er delt inn i 4 grupper:

- 1 Grunnskole (inkludert uoppgitt og ingen utdanning)
- 2 Videregående skole
- 3 Universitets- og høyskoleutdanning, lavere nivå
- 4 Universitets- og høyskoleutdanning, høyere nivå, og forskerutdanning

Landsdel er delt inn i 7 grupper:

- 1 Oslo og Akershus
- 2 Hedmark og Oppland
- 3 Østlandet ellers (Sør-Østlandet)
- 4 Agder og Rogaland
- 5 Vestlandet
- 6 Trøndelag
- 7 Nord-Norge

Vekten er laget på følgende måte:

1. Kalibrerer *vekt* mot alder. Dette gjøres ved å multiplisere vekten til en person i med N_k/V_k , der N_k er antall personer i populasjonen med sammen aldersgruppe som person i , og V_k er summen av vektene til alle personene med samme aldersgruppe som person i .
2. Kalibrerer mot landsdel. Dette gjøres ved å multiplisere vekten til en person i med N_k/V_k , der N_k er antall personer i populasjonen med sammen landsdel som person i , og V_k er summen av vektene til alle personene med samme landsdel som person i .
3. Kalibrerer mot kjønn $\times$ alder. Dette gjøres ved å multiplisere vekten til en person i med N_{kl}/V_{kl} , der N_{kl} er antall personer i populasjonen med sammen kjønn og aldersgruppe som person i , og V_{kl} er summen av vektene til alle personene med samme kjønn og aldersgruppe som person i .
4. Kalibrerer mot kjønn $\times$ utdanning. Dette gjøres ved å multiplisere vekten til en person i med N_{kl}/V_{kl} , der N_{kl} er antall personer i populasjonen med sammen kjønn og utdanning som person i , og V_{kl} er summen av vektene til alle personene med samme kjønn og utdanning som person i .
5. Gjentar punkt 2-4 til alle kalibreringene holder.

Referanser

- Amdam, S. (2015). Undersøkelse om rusmidler og tobakk 2014. Dokumentasjon. Notater, Statistisk sentralbyrå.
- Amdam, S. (2015). Undersøkelse om rusmidler og tobakk 2015. Dokumentasjon. Notater, Statistisk sentralbyrå.
- Høstmark, M. (2014). Undersøkelsen om tobakk- og rusmiddelbruk i Norge 2012. Dokumentasjonsrapport. Notater, Statistisk sentralbyrå.
- Høstmark, M. (2014). Undersøkelsen om tobakk- og rusmiddelbruk i Norge 2013. Dokumentasjonsrapport. Notater, Statistisk sentralbyrå.
- Jensen, C. H. (2018). Rusundersøkelsen 2017. Dokumentasjonsrapport. Notater, Statistisk sentralbyrå.
- Lagerstrøm, B. O. (2018). Undersøkelse om rusmidler og tobakk 2016. Dokumentasjon. Notater, Statistisk sentralbyrå.
- Todorovich, J. (2019). Rusundersøkelsen 2019. Dokumentasjonsrapport. Notater, Statistisk sentralbyrå.

Vedlegg A: Informasjonsepost

Hei,

Statistisk sentralbyrå (SSB) ønsker å intervju deg i Rusundersøkelsen for å kunne lage offisiell statistikk om røyking og bruk av rusmidler. Undersøkelsen gjennomføres i samarbeid med Folkehelseinstituttet (FHI).

Vi trenger svarene dine uansett om du bruker noen form for rusmidler eller ikke.

Vi kommer snart til å ringe deg

En av våre intervjuere vil snart ringe deg for å stille noen spørsmål om bruk av tobakk, alkohol og andre rusmidler. Hvis du vil avtale tidspunkt for intervju, kan du kontakte oss på e-post eller telefon.

I undersøkelsen kan du bli spurt om hvor mange alkoholenheter du har drukket på et tidspunkt. For å gjøre det enklere å forstå hva en enhet er, har vi laget en illustrasjon.

Svarene dine er viktige

Vi har trukket ut et tilfeldig utvalg på 3 700 personer fra Folkeregisteret, og du er en av dem. Det er frivillig å delta, men dine svar vil være med på å sikre gode og pålitelige resultater.

Du kan lese mer om undersøkelsen [her](#).

Opplysningene dine er sikre hos oss

Svarene dine bruker vi kun til å lage statistikk og enkelt svar vil aldri bli offentliggjort. Du kan når som helst trekke deg og kreve at opplysningene om deg blir slettet. Dette gjør du ved å ringe eller sende oss en e-post.

For å gjøre intervjuet kortere, henter vi nødvendige opplysninger om deg fra offentlige registre SSB har tilgang til. Dette gjelder opplysninger om ditt og dine foresattes fødeland fra Folkeregisteret, opplysninger om utdanning fra skoleeiere og Lånekassen og opplysninger om inntekt og formue fra Skatteetaten og NAV.

Innen 1. oktober 2021 vil alle opplysninger om deg bli anonymisert. Et helt anonymt datasett vil bli gjort tilgjengelig for forskning.

Kontakt oss på

e-post: svar@ssb.no

telefon: 62 88 56 08

Svartjenesten er åpen kl. 09-21 alle hverdager og 10-16 lørdag.

Med vennlig hilsen
Geir Axelsen
administrerende direktør

Vedlegg B: Informasjonsbrev

Vi ønsker å intervju deg om bruk av rusmidler

Statistisk sentralbyrå (SSB) trenger svar fra deg for å kunne lage offisiell statistikk om røyking og bruk av rusmidler. Rusundersøkelsen gjennomføres i samarbeid med Folkehelseinstituttet (FHI).

Vi trenger svarene dine uansett om du bruker noen form for rusmidler eller ikke.

Vi kommer snart til å ringe deg

En av våre intervjuere vil snart ringe deg for å stille noen spørsmål om bruk av tobakk, alkohol og andre rusmidler. Hvis du vil avtale tidspunkt for intervju, kan du kontakte oss på e-post eller telefon.

I undersøkelsen kan du bli spurt om hvor mange alkoholenheter du har drukket på et tidspunkt. For å gjøre det enklere å forstå hva en enhet er, har vi lagt ved en illustrasjon.

Svarene dine er viktige

Vi har trukket ut et tilfeldig utvalg på 3 700 personer fra Folkeregisteret, og du er en av dem. Det er frivillig å delta, men dine svar vil være med på å sikre gode og pålitelige resultater.

Du kan lese mer om undersøkelsen på <https://www.ssb.no/rusmidler-svar>

Opplysningene dine er sikre hos oss

- Svarene dine bruker vi kun til å lage statistikk og enkeltsvar vil aldri bli offentliggjort.
- Du kan når som helst trekke deg og kreve at opplysningene om deg blir slettet. Dette gjør du ved å ringe eller sende oss en e-post.
- For å gjøre intervjuet kortere, henter vi nødvendige opplysninger om deg fra offentlige registre SSB har tilgang til. Dette gjelder opplysninger om ditt og dine foresattes fødeland fra Folkeregisteret, opplysninger om utdanning fra skoleeiere og Lånekassen og opplysninger om inntekt og formue fra Skatteetaten og NAV.
- Innen 1. oktober 2021 vil alle opplysninger om deg bli anonymisert. Et helt anonymt datasett vil bli gjort tilgjengelig for forskning.

Kontakt oss på

e-post: svaer@ssb.no

telefon: 62 88 56 08

Svartjenesten er åpen kl. 09-21 alle hverdager og 10-16 lørdag.

Med vennlig hilsen

Geir Axelsen
administrerende direktør

Bengt Oscar Lagerstrøm
seksjonssjef

Vedlegg C: Brev til foresatte

Vi ønsker å intervju din «datter/sønn» om bruk av rusmidler

Til informasjon er din «datter/sønn» trukket ut til å delta i vår Rusundersøkelse. Svarene vil bli brukt til å lage offisiell statistikk om røyking og bruk av rusmidler.

Vi trenger svarene «hennes/hans» uansett om «hun/han» bruker noen form for rusmidler eller ikke. Det er viktig at mange unge deltar for å sikre gode tall på rusmiddelbruk i den yngre delen av befolkningen. Din «datter/sønn» får egen informasjon om undersøkelsen.

Vi kommer snart til å ringe

En av våre intervjuere vil snart ringe din «datter/sønn» for å stille noen spørsmål om bruk av tobakk, alkohol og andre rusmidler. Dere kan ta kontakt med oss på e-post eller telefon dersom dere har spørsmål eller ønsker å avtale tidspunkt for intervju.

Svarene «hennes/hans» er viktige

Til undersøkelsen er det trukket et tilfeldig utvalg på 3 700 personer tilfeldig fra Folkeregisteret, og din «datter/sønn» er en disse. Det er frivillig å delta, men svarene vil være med på å sikre gode og pålitelige resultater om rusmiddelbruk i den yngre delen av befolkningen.

Dere kan lese mer om undersøkelsen på <http://www.ssb.no/rusmidler-svar>

Opplysningene er sikre hos oss

- Svarene bruker vi kun til å lage statistikk og enkelt svar vil aldri bli offentliggjort.
- En kan når som helst trekke deg og kreve at opplysningene blir slettet. Dette gjøres ved å ringe eller sende oss en e-post.
- For å gjøre intervjuet kortere, henter vi nødvendige opplysninger om din «datter/sønn» fra offentlige registre SSB har tilgang til. Dette gjelder opplysninger om fødeland fra Folkeregisteret, opplysninger om utdanning fra skoleeiere og Lånekassen og opplysninger om inntekt og formue fra Skatteetaten og NAV.
- Innen 1. oktober 2021 vil alle opplysninger bli anonymisert. Et helt anonymt datasett vil bli gjort tilgjengelig for forskning.

Kontakt oss på

e-post: svaer@ssb.no

telefon: 62 88 56 08

Svartjenesten er åpen kl. 09-21 alle hverdager og 10-16 lørdag.

Med vennlig hilsen

Geir Axelsen
Administrerende direktør

Bengt Oscar Lagerstrøm
seksjonssjef

Vedlegg D: Illustrasjon

Vedlegg E: SMS-er

Første SMS

SMS dag1

Til <<navn>>. Statistisk sentralbyrå (SSB) ønsker å intervju deg om bruk av tobakk, alkohol og andre rusmidler. En invitasjon er sendt til deg på e-post og en av våre intervjuere vil ringe deg i løpet av kort tid. Du kan gjerne avtale intervju på et tidspunkt som passer deg på tlf. 62 88 56 08 (kl. 9 til 21) eller e-post svar@ssb.no. Mvh SSB

Påminnelser

SMS1

Hei, SSB ønsker å få intervju med alle som er trukket ut til Rusundersøkelsen, og nå vil vi gjerne intervju deg. En av våre intervjuere ringer deg snart. Har du en avtale kan du se bort fra denne påminnelsen. Mvh SSB

SMS2

Hei, Vi har forsøkt å ringe deg i forbindelse med Rusundersøkelsen. Vi kommer snart til å ta kontakt igjen men du kan selv avtale intervju på et tidspunkt som passer deg på tlf. 62 88 56 08 (kl 9.00 til 21.00) eller e-post svar@ssb.no. Har du en avtale kan du se bort fra denne påminnelsen. Mvh SSB

SMS3

Hei, Vi er nå opptatt av å få inn svar til Rusundersøkelsen fra <<poststed>>. Du vil bli oppringt av en av våre intervjuere. Har du en avtale kan du se bort fra denne påminnelsen. Mvh SSB

SMS4

Hei, Nå er det siste sjanse til å delta i Rusundersøkelsen. En av våre intervjuere vil ringe deg i kveld. Takk for at du deltar. Har du en avtale kan du se bort fra denne påminnelsen. Mvh SSB

Vedlegg F: Oppfølgingsepost og SMS-er

Hei,

Vi har tidligere kontaktet deg om Rusundersøkelsen og vi trenger fortsatt informasjon fra deg for å kunne lage offisiell statistikk om røykevaner og bruk av andre rusmidler i Norge.

Når passer det for deg å bli intervjuet?

En av våre intervjuere ringer deg igjen om kort tid for å avtale et intervjutidspunkt som passer deg. Vi håper det passer bedre for deg å delta nå. Vi har tilrettelagt for at du selv kan bestemme når vi skal ringe deg. Send en e-post til svar@ssb.no eller kontakt oss på telefon 62 88 56 08 med ønsket tidspunkt for intervju.

Vi trenger svar fra akkurat deg

Uansett om du bruker noen form for rusmidler eller ikke, trenger vi svarene dine. Vi får mindre sikker informasjon hvis vi ikke får svar fra alle som er trukket ut.

Formålet med Rusundersøkelsen er å kartlegge bruken av tobakk, alkohol og andre rusmidler i ulike grupper av befolkningen. Undersøkelsen er med på å danne grunnlag for tiltak og evaluering av virkemidler på rusfeltet. SSB har kartlagt røykevaner sammenhengende siden 1973.

Vi har taushetsplikt og behandler all informasjon om deg konfidensielt.

[Her](#) kan du lese mer om undersøkelsen.

Kontakt oss på

e-post: svar@ssb.no

telefon: 62 88 56 08

Svartjenesten er åpen kl. 09-21 alle hverdager og 10-16 lørdag.

Med vennlig hilsen

Bengt Oscar Lagerstrøm

seksjonssjef

SMS til de som ikke ønsket å delta i undersøkelsen

Hei, SSB trenger dine svar for å lage god statistikk om bruk av rusmidler i Norge. Vi har forsøkt å kontakte deg tidligere og håper at det passer bedre å delta nå. En av våre intervjuere vil snart ringe deg. Hvis du ønsker intervju på et bestemt tidspunkt, ring tlf. 62 88 56 08 (kl. 9 til 21) eller send e-post til svar@ssb.no. Hilsen SSB

SMS til de vi ikke har kommet i kontakt med

Hei, Vi ønsker fortsatt å intervjuer deg i Rusundersøkelsen. Mange har svart, men vi trenger likevel svarene dine for å lage god statistikk. Vi har sendt deg en ny invitasjon via e-post, og en av våre intervjuere vil snart ringe deg. Vi håper at det passer bedre å delta nå. Mvh SSB

Vedlegg G: Spørreskjema

Innled

Innledningsspørsmålet

Registrer om du skal starte intervjuet eller registrere en overføring, frafall eller avgang.

1. Start intervjuet
2. Frafall
3. Overføring fra annen intervjuer
4. Avgang

Hvis Innled = 2

Frafgr

Hvilken frafallsgrunn passer best?

- 11 Ikke tid
- 12 Ønsker ikke å delta
- 13 Hard nekt, trusler
- 14 Andre nekter for IO
- 15 Gir ikke samtykke
- 21 Kortvarig sykdom
- 22 Langvarig sykdom, svekkelse, psykisk utv. hemmet
- 23 Sykdom/ dødsfall i Ios familie, annen uforutsett hendelse
- 24 Språkproblemer
- 31 Midlertidig fraværende pga. skolegang/arbeid
- 32 Midlertidig fraværende pga. ferie ol.
- 41 Finner ikke adressen
- 43 For kostbart/ langt å reise
- 44 Mangler kun telefonnummer/feil telefonnummer
- 45 Ingen kontakt
- 46 Mangler både telefonnummer og epost
- 47 Mangler kun epost
- 71 Annen frafallsgrunn

Hvis Innled = 3

Ovfgr

Hvilken overføringsgrunn passer best?

- 80 IO flyttet til annet område
- 81 Kjenner IO
- 82 Intervjuer kapasitetsproblemer, sykdom el
- 83 Besøk

Hvis Innled = 4

Avggr

Hvilken avgangsgrunn passer best?

- 91 Død
- 92 Bosatt i utlandet minst 6 mndr
- 93 Bosatt i institusjon

*Hvis Frafgr = 41 Bak variabelen Frafgr står det **Fraf_41***

FrafSpe

Har du noen flere opplysninger?

Hvis Innled = 1

Samtykke1

Registrer om IO har lest informasjonen vi har sendt eller fått informasjonen referert og samtykker i å delta.

1. Ja, IO har mottatt informasjonen og samtykker i å delta
2. Ja, IO har fått referert informasjonen og samtykker i å delta
3. Nei, IO samtykker ikke til å delta

2 Skjemadel bakgrunnsvariabler

KommNavn

Ifølge våre siste opplysninger bor du i [REGKOMM] kommune. Bor du fortsatt her?

Trykk <ENTER> Hvis IO fortsatt bor i [REGKOMM]. Hvis ikke, skriv nytt kommunenavn.

Hvis KommNavn = Kommunenavn

NyKomm

Trykk <backspace> for å velge kommunenummer

Yrkesstatus

Betrakter du deg hovedsakelig som yrkesaktiv?

Medregnet familiarbeid og arbeid som lærling.

- 1 Ja
- 2 Nei

Hvis yrkesstatus = Nei

YrkStat2

Betrakter du deg hovedsakelig som...

1. arbeidsledig
2. skoleelev eller student inkluderer ubetalt arbeidserfaring
3. alders- eller førtidspensjonist
4. arbeidsufør
5. på arbeidsavklaringspenger
6. vernepliktig, sivilarbeider eller
7. hjemmearbeidende
8. annet

Hvis Yrkesstatus = Ja

Arbeid

Hva er ditt hovedyrke?

Skriv inn yrke så detaljert som mulig

Arbeid_Kod

Trykk <BackSpace> for valg av yrkeskode

Siv

Er du gift eller samboer?

1. Ja, gift/registrert partner
2. Ja, samboer
3. Nei

Hvis Siv = 2 eller 3

SivStat

Hva er din sivilstatus?

Her skal du registrere IOs formelle sivilstatus.

1. Ugift
2. Gift/registrert partner
3. Enke/enkemann/gjenlevende partner
4. Separert/separert partner
5. Skilt/skilt partner

Antpers

Vi vil gjerne ha en oversikt over de personer som tilhører husholdningen. Til husholdningen regner vi alle personer som er fast bosatt i boligen, og som har felles matbudsjett. Personer som er fast bosatt i boligen, men som er borte fra hjemmet, f.eks. på grunn av arbeid skal regnes med.

Hvor mange personer er det i husholdningen din, inkludert deg selv?

Hvis Antpers > 1

AntBarn1

Hvor mange i husholdningen er i alderen 0–5 år?

AntBarn2

Hvor mange i husholdningen er i alderen 6-18 år?

EgenInn

Hvor stor var din egen brutto inntekt i 2018? Med brutto inntekt menes inntekt før fradrag og skatt er trukket fra. **Rund av til nærmeste 1000 kr. Har IO problemer med å svare, be om svar i nærmeste 10 000 kr. Hvis ingen inntekt, marker med 0.**

HusInn

Hva vil du anslå husholdningens samlede brutto inntekt til i 2018? Rund av til nærmeste 1000 kr. **Har IO problemer med å svare, be om svar i nærmeste 10 000 kr. Hvis ingen inntekt, marker med 0.**

Helse

Hvordan vurderer du din egen helse sånn i alminnelighet?

Vil du si et den er svært god, god, verken god eller dårlig, dårlig eller svært dårlig?

1. Svært god
2. God
3. Verken god eller dårlig
4. Dårlig
5. Svært dårlig

KlokkeA

For å få kartlagt hvor lang tid det tar å gjennomføre selve hoveddelen av intervjuet, må du merke av med <1> for registrering av starttid.

3 Skjemadel tobakksbruk

Tob1

Tobakksbruk

Så kommer det noen spørsmål om røyking.

Hender det at du røyker? Dette inkluderer kun tobakksholdige produkter, ikke e-sigaretter.

1. Ja
2. Nei

Hvis Tob1 = Ja

Tob2

Røyker du daglig eller av og til?

1. Daglig
2. Av og til

Hvis Tob1 = Nei

Tob3

Har du noen gang røykt daglig eller av og til?

Hvis IO både har røykt daglig og av og til, kryss av for daglig.

1. Ja, daglig
2. Ja, av og til
3. Nei

Hvis Tob2=1 (daglig)

Tob2a

Hvor mange sigaretter røyker du gjennomsnittlig pr. dag? Både fabrikklagde og hjemmerullede.

Hvis Tob2=2 (av og til)

Tob2b

Hvor mange sigaretter røyker du gjennomsnittlig pr. uke? Både fabrikklagde og hjemmerullede.

Tob60

Bruker du snus daglig, av og til eller aldri?

1. Daglig
2. Av og til
3. Aldri

Hvis Tob60=3

Tob61

Har du noen gang brukt snus daglig eller av og til?

Hvis IO både har snust daglig og av og til, kryss av for daglig.

1. Ja, daglig
2. Ja, av og til
3. Nei

TobE

Bruker du e-sigaretter daglig, av og til eller aldri?

1. Daglig
2. Av og til
3. Aldri

Tob_K1

Trykk <1> for å markere at denne blokken er ferdig 1 Ferdig.

4 Skjemadel alkoholbruk

Drukket1

Alkoholbruk

Så går vi over til spørsmål om alkohol. Vi tenker her på alle alkoholholdige drikker, som øl, vin, brennevin, rusbrus med mer.

Har du drukket alkohol i løpet av de siste 12 månedene?

1. Ja
2. Nei

Hvis Drukket1=Nei

Drukket1b

Har du noen gang drukket alkohol?

1. Ja
2. Nei

Hvis Drukket1 = ja

Drukket2

I løpet av de siste 12 måneder, vil du si du har drukket alkohol stort sett daglig, ukentlig, månedlig eller sjeldnere?

1. Stort sett daglig
2. Ukentlig
3. Månedlig
4. Sjeldnere enn månedlig

Hvis Drukket2 = 2 (ukentlig)

Drukket2a

I løpet av de siste 12 måneder, vil du si at du har drukket alkohol 4-5 dager i uken, 2-3 dager i uken eller omtrent en dag i uken?

1. 4-5 dager i uken
2. 2-3 dager i uken, eller
3. Omtrent en dag i uken

Hvis Drukket2 = 3(månedlig)

Drukket2b

I løpet av de siste 12 måneder, vil du si du har drukket alkohol flere enn tre dager i måneden, 2-3 dager i måneden eller omtrent en dag i måneden?

1. Flere enn tre dager i måneden
2. 2-3 dager i måneden
3. Omtrent 1 dag i måneden

Hvis Drukket2 = 4 (årlig)

Drukket2c

I løpet av de siste 12 måneder, vil du si du har drukket alkohol flere enn tre dager, 2-3 dager eller omtrent en dag?

1. Flere enn tre dager
2. 2-3 dager
3. Omtrent 1 dag

Hvis Drukket1 = Ja

Drukket3

Alkoholbruk – frekvens og mengde

Jeg vil nå stille deg noen spørsmål om alkoholbruk siste fire uker. Har du drukket alkohol i løpet av de siste fire ukene?

1. Ja
2. Nei

Hvis Drukket3 = Ja

Type1

I løpet av de siste fire ukene, har du drukket øl?

1. Ja
2. Nei

Type2

I løpet av de siste fire ukene, har du drukket vin?

Vin inkluderer også hetvin, portvin, sherry og lignende.

1. Ja
2. Nei

Type3

I løpet av de siste fire ukene, har du drukket brennevin?

Brennevin inkluderer også likør, vodka, shots og lignende.

1. Ja
2. Nei

Type4

I løpet av de siste fire ukene, har du drukket rusbrus eller alkoholholdig cider?

1. Ja
2. Nei

Hvis Type1=ja

Type1a

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket øl stort sett daglig, ukentlig eller sjeldnere enn ukentlig?

1. Daglig
2. Ukentlig
3. Sjeldnere enn ukentlig

Hvis Type1a = 2 (ukentlig)

Typ1a_uk

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket øl 4-5 dager i uken, 2-3 dager i uken eller omtrent en dag i uken?

1. 4-5 dager i uken
2. 2-3 dager i uken
3. Omtrent en dag i uken

Hvis Type1a = 3 (månedlig)

Typ1a_mn

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket øl flere enn tre dager, 2-3 dager eller bare en dag?

1. Flere enn 3 dager
2. 2-3 dager
3. Omtrent 1 dag

Hvis Type1a=1 eller 2

Type1b

Så kommer noen spørsmål om omtrent hvor mye øl du har drukket i snitt per uke de siste fire ukene. Er det lettest for deg å oppgi svaret i antall 0,33 liter eller i antall halvliter?

Flere svar mulig.

0,33 liter er vanlig størrelse på flaskeøl og små boksøl kjøpt i butikk, eller boks eller glass med øl på serveringssted.

1. 0,33 LITER
2. 0,5 LITER

Type_1b = 0,33 liter

Type_1b_1

I løpet av de siste fire ukene, omtrent hvor mange 0,33 liter øl har du drukket i gjennomsnitt per uke?

Type_1b = 0,5 liter

Type_1b_2

I løpet av de siste fire ukene, omtrent hvor mange 0,5 liter øl har du drukket i gjennomsnitt per uke?

Hvis Type1a=3

Type1c

Så kommer noen spørsmål om omtrent hvor mye øl du har drukket totalt i løpet av de siste fire ukene. Er det lettest for deg å oppgi svaret i antall 0,33 liter eller i antall halvliter?

Flere svar mulig.

0,33 liter er vanlig størrelse på flaskeøl og små boksøl kjøpt i butikk, eller glass med øl på serveringssted.

1. 0,33 liter
2. 0,5 liter

Type1c = 0,33 liter

Type1c_1

Omtrent hvor mange 0,33 liter øl har du drukket totalt i løpet av de siste fire ukene?

Type1c = 0,5 liter

Type1c_2

Omtrent hvor mange halvlitere øl har du drukket totalt i løpet av de siste fire ukene?

Hvis Type2=ja

Type2a

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket vin stort sett daglig, ukentlig eller sjeldnere enn ukentlig?

1. Daglig
2. Ukentlig
3. Sjeldnere enn ukentlig

Hvis $Type_{2a} = 2$ (ukentlig)

Type2a_uk

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket vin 4-5 dager i uken, 2-3 dager i uken eller omtrent en dag i uken?

1. 4-5 dager i uken
2. 2-3 dager i uken, eller
3. omtrent en dag i uken

Hvis $Type_{2a} = 3$ (månedlig)

Type2a_mnd

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket vin flere enn tre dager, 2-3 dager eller bare en dag?

1. Flere enn 3 dager
2. 2-3 dager
3. Omtrent 1 dag

Hvis $Type_{2a}=1$ eller 2

Type2b

* Så kommer spørsmål om omtrent hvor mye vin du har drukket i snitt per uke de siste fire ukene. Er det lettest for deg å oppgi svaret i antall glass eller antall helflasker?

Flere svar mulig.

Et glass tilsvarer 1,5 dl og en helflaske tilsvarer 0,75 liter.

1. Glass
2. Helflasker

Hvis $Type_{2b} = 1$ (glass)

Type2b_1

I løpet av de siste fire ukene, omtrent hvor mange glass vin har du drukket i gjennomsnitt per uke?

Hvis $Type_{2b} = 2$ (helflasker)

Type2b_2

I løpet av de siste fire ukene, omtrent hvor mange flasker vin har du drukket i gjennomsnitt per uke?

Hvis $Type_{2a} = 3$

Type2c

Så kommer spørsmål om omtrent hvor mye vin du har drukket totalt i løpet av de siste fire ukene. Er det lettest for deg å oppgi svaret i antall glass eller antall helflasker?

Flere svar mulig.

Ett glass tilsvarer 1,5 dl og en helflaske tilsvarer 0,75 liter.

1. Glass
2. Helflasker

Hvis $Type_{2c} = glass$

Type_2c_1

Omtrent hvor mange glass vin har du drukket totalt i løpet av de siste fire ukene?

Hvis $Type_{2c} = helflasker$

Type_2c_2

Omtrent hvor mange flasker vin har du drukket totalt i løpet av de siste fire ukene?

Hvis Type3=ja

Type3a

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket brennevin stort sett daglig, ukentlig eller sjeldnere enn ukentlig?

1. Daglig
2. Ukentlig
3. Sjeldnere enn ukentlig

Hvis Type3a = 2 (ukentlig)

Type3a_uk

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket brennevin 4-5 dager i uken, 2-3 dager i uken eller omtrent en dag i uken?

1. 4-5 dager i uken
2. 2-3 dager i uken, eller
3. Omtrent en dag i uken

Hvis Type_3a = 3 (månedlig)

Type3a_mn

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket brennevin flere enn tre dager, 2-3 dager eller bare en dag?

1. Flere enn 3 dager
2. 2-3 dager
3. Omtrent 1 dag

Hvis Type3a=1 eller 2

Type3b

Så kommer spørsmål om omtrent hvor mye brennevin du har drukket i snitt per uke de siste fire ukene. Er det lettest for deg å oppgi svaret i antall drammer, drinker eller shots, eller i antall helflasker?

Flere svar mulig.

En dram/drink/shots tilsvarer 4 cl, en helflaske tilsvarer 0,7 liter.

1. Drammer/drinker/shots
2. Helflasker

Hvis Type3b = drammer, drinker eller shots

Type3b_1

I løpet av de siste fire ukene, omtrent hvor mange drammer, drinker eller shots har du drukket i gjennomsnitt per uke?

Hvis Type3b = helflasker

Type3b_2

I løpet av de siste fire ukene, omtrent hvor mange helflasker har du drukket i gjennomsnitt per uke?

Hvis Type3a=3

Type3c

Så kommer spørsmål om omtrent hvor mye brennevin du har drukket totalt i løpet av de siste fire ukene. Er det lettest for deg å oppgi svaret i antall drammer, drinker eller shots, eller i antall helflasker?

Flere svar mulig.

En dram/drink/shots tilsvarer 4 cl, en helflaske tilsvarer 0,7 liter.

1. Drammer/drinker/shots
2. Helflasker

Hvis Type3c = 1 (drammer, drinker eller shots)

Type3c_1

Omtrent hvor mange drammer, drinker eller shots har du drukket totalt i løpet av de siste fire ukene?

Hvis Type3c = 2 (helflasker)

Type3c_2

Omtrent hvor mange helflasker har du drukket totalt i løpet av de siste fire ukene?

Hvis Type3 = ja

HB1

Har du i løpet av de siste fire ukene drukket hjemmebrent eller noe som er laget av hjemmebrent? Vi gjør oppmerksom på at det ikke er forbudt å drikke hjemmebrent.

1. Ja
2. Nei
3. Vet ikke

Hvis Type4=ja

Type4a

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket rusbrus eller alkoholholdig cider stort sett daglig, ukentlig eller sjeldnere enn ukentlig?

1. Daglig
2. Ukentlig
3. Sjeldnere enn ukentlig

Hvis Type4a = 2 (ukentlig)

Type4a_uk

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket rusbrus eller alkoholholdig cider 4-5 dager i uken, 2-3 dager i uken eller omtrent en dag i uken?

1. 4-5 dager i uken
2. 2-3 dager i uken, eller
3. Omtrent en dag i uken

Hvis Type4a = 3 (månedlig)

Type4a_mn

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket rusbrus eller alkoholholdig cider Flere enn tre dager, 2-3 dager eller bare en dag?

1. Flere enn 3 dager
2. 2-3 dager
3. Omtrent 1 dag

Hvis Type4a=1 eller 2

Type4b

Så kommer spørsmål om omtrent hvor mye rusbrus eller alkoholholdig cider du har drukket i snitt per uke de siste fire ukene. Er det lettest for deg å svare i antall småflasker eller i antall 0,5 liter? **Flere svar mulig.**

1. Småflasker/småbokser
2. 0,5 liter

Type4b = småflasker

Type4b_1

I løpet av de siste fire ukene, omtrent hvor mange småflasker rusbrus eller alkoholholdig cider har du drukket i gjennomsnitt per uke?

Type4b = 0,5 liter

Type4b_2

I løpet av de siste fire ukene, omtrent hvor mange 0,5 liter rusbrus eller alkoholholdig cider har du drukket i gjennomsnitt per uke?

Hvis Type4a=3

Type4c

Så kommer spørsmål om omtrent hvor mye rusbrus eller alkoholholdig cider du har drukket totalt i løpet av fire ukene. Er det lettest for deg å svare i antall småflasker eller i antall 0,5 liter?

Flere svar mulig.

1. Småflasker/småbokser
2. 0,5 liter

Type4c = småflasker

Type4c_1

Omtrent hvor mange småflasker rusbrus eller alkoholholdig har du drukket totalt i løpet av de siste fire ukene?

Type4c = 0,5 liter

Type4c_2

Omtrent hvor mange 0,5 liter rusbrus eller alkoholholdig cider har du drukket totalt i løpet av de siste fire ukene?

Skjemaavsnitt alkohol svarkort

Hvis drukket3=ja

Svarkort1

Hvor mye man drikker ved en og samme anledning kan variere ganske mye. Snart følger noen spørsmål om hvor ofte du har drukket ulike mengder alkohol i løpet av de siste fire ukene. Har du mulighet til å finne frem illustrasjonen med eksempler på alkoholenheter som lå ved e-posten om undersøkelsen?

Gå en videre med <JA> hvis IO har illustrasjonen foran seg og nei hvis illustrasjonen ikke er tilgjengelig.

1. Ja
2. Nei

Hvis Svarkort1=nei skal denne tekstdelen komme opp

Mengde1

En alkoholenhet tilsvarer en liten flaske øl eller rusbrus, ett glass vin eller en drink. En flaske vin eller en sixpack øl tilsvarer seks enheter. En halvliter øl tilsvarer 1,5 alkoholenhet.

Ett glass vin tilsvarer mengden man får servert på et serveringssted. En sixpack øl tilsvarer flasker/bokser à 0,33 l

Hvis Svarkort1=ja

Mengde1

Det kan være vanskelig å regne ut antall alkoholenheter, og vi vil derfor gi deg noen svarkategorier i de neste spørsmålene. Hvor mange alkoholenheter er det meste du har drukket ved en og samme anledning i løpet av de siste fire ukene? Er det... **Alle svarkategoriene leses opp.**

1. 12 eller flere
2. 6-11
3. 3-5
4. 1-2

Hvis Mengde1 = 1

Mengde2a1

I løpet av de siste fire ukene, hvor ofte har du drukket 12 eller flere alkoholenheter ved en og samme anledning?

1. Stort sett hver dag
2. 4-5 ganger i uken
3. 2-3 ganger i uken
4. Omtrent en gang i uken
5. 2-3 ganger siste fire uker
6. En gang siste fire uker

Hvis Mengde1 = 1 eller 2

Mengde2b

I løpet av de siste fire ukene, hvor ofte har du drukket 6-11 alkoholenheter ved en og samme anledning?

1. Stort sett hver dag
2. 4-5 ganger i uken
3. 2-3 ganger i uken
4. Omtrent en gang i uken
5. 2-3 ganger siste fire uker
6. En gang siste fire uker
7. Aldri

Hvis Mengde1 = 1, 2 eller 3

Mengde2c

I løpet av de siste fire ukene, hvor ofte har du drukket 3-5 alkoholenheter ved en og samme anledning?

1. Stort sett hver dag
2. 4-5 ganger i uken
3. 2-3 ganger i uken
4. Omtrent en gang i uken
5. 2-3 ganger siste fire uker
6. En gang siste fire uker
7. Aldri

Hvis Mengde1 = 1, 2, 3 eller 4

Mengde2d

I løpet av de siste fire ukene, hvor ofte har du drukket 1-2 alkoholenheter ved en og samme anledning?

1. Stort sett hver dag
2. 4-5 ganger i uken
3. 2-3 ganger i uken
4. Omtrent en gang i uken
5. 2-3 ganger siste fire uker
6. En gang siste fire uker
7. Aldri

Hvis Drukket1 = 1

Beruset

I løpet av de siste 12 måneder, hvor ofte har du drukket så mye alkohol at du har følt deg tydelig beruset? Vil du si stort sett daglig, ukentlig, månedlig, sjeldnere enn månedlig eller aldri?

1. Daglig
2. Ukentlig
3. Månedlig
4. Sjeldnere enn månedlig
5. Aldri

Hvis Beruset = 2

Beruset1

I løpet av de siste 12 månedene, vil du si du har følt deg tydelig beruset 4-5 dager i uken, 2-3 dager i uken eller omtrent en dag i uken?

1. 4-5 dager i uken
2. 2-3 dager i uken, eller
3. Omtrent 1 dag i uken

Hvis Beruset = 3

Beruset2

I løpet av de siste 12 måneder, vil du si du har følt deg tydelig beruset flere enn tre dager i måneden, 2-3 dager i måneden eller omtrent en dag i måneden?

1. Flere enn 3 dager i måneden
2. 2-3 dager i måneden
3. Omtrent 1 dag i måneden

Hvis Beruset = 4

Beruset3

I løpet av de siste 12 måneder, vil du si du har drukket så mye alkohol at du har følt deg tydelig beruset flere enn tre dager, 2-3 dager eller omtrent en dag?

1. Flere enn 3 dager
2. 2-3 dager
3. Omtrent 1 dag

Beruset4

Hvor mange alkoholenheter må du vanligvis drikke for å føle deg tydelig beruset?

En alkoholenhet tilsvarer en liten flaske med øl eller cider/rusbrus, ett glass vin eller en drink brennevin.

En flaske vin eller en sixpack flaskeøl tilsvarer seks enheter. En halvliter øl er 1,5 enheter.

Alk_kl

Trykk <1> for å markere at denne blokken er ferdig 1 Ferdig.

Skjemaavsnitt risikofull alkoholbruk

*Hvis Drukket1=ja stilles Audit2 til og med Audit8***Audit2**

Risikofull alkoholbruk

Nå skal jeg stille deg noen ytterligere spørsmål om alkoholbruk de siste 12 månedene.

De dagene du har drukket alkohol i løpet av det siste året, hvor mye har du vanligvis drukket? Angi svaret i alkoholenheter der 1 enhet tilsvarer en drink, ett glass vin eller 1 liten flaske øl.

Er det...

1. 1-2
2. 3-4
3. 5-6
4. 7-9
5. 10 eller flere

*Hvis Drukket1=ja***Audit3**

I løpet av det siste året, hvor ofte har du drukket seks alkoholenheter eller mer ved en og samme anledning? Vil du si stort sett daglig, ukentlig, månedlig, sjeldnere enn månedlig eller aldri?

1. Daglig
2. Ukentlig
3. Månedlig
4. Sjeldnere enn månedlig
5. Aldri

*Hvis Audit3= 2***Audit3_1**

I løpet av de siste 12 månedene, vil du si du har drukket 6 eller flere alkoholenheter 4-5 dager i uken, 2-3 dager i uken eller omtrent en dag i uken?

1. 4-5 dager i uken
2. 2-3 dager i uken, eller
3. Omtrent 1 dag i uken

*Hvis Audit3 = 3***Audit3_2**

I løpet av de siste 12 månedene, vil du si du har drukket 6 eller flere alkoholenheter flere enn tre dager i måneden, 2-3 dager i måneden eller omtrent en dag i måneden?

1. Flere enn 3 dager i måneden
2. 2-3 dager i måneden
3. Omtrent 1 dag i måneden

Hvis Audit3 = 4

Audit3_3

I løpet av de siste 12 månedene, vil du si du har drukket 6 eller flere alkoholenheter flere enn tre dager, 2-3 dager eller omtrent en dag?

1. Flere enn 3 dager
2. 2-3 dager
3. Omtrent 1 dag

Hvis Drukket1=ja

Audit4

I løpet av det siste året, hvor ofte har du ikke vært i stand til å stoppe å drikke alkohol når du først hadde begynt?

Er det...

1. Aldri
2. Sjeldnere enn månedlig
3. Månedlig
4. Ukentlig
5. Daglig eller nesten daglig

Hvis Drukket1=ja

Audit5

I løpet av det siste året, hvor ofte har du på grunn av at du har drukket alkohol unnlatt å gjøre ting som normalt forventes av deg?

Er det...

1. Aldri
2. Sjeldnere enn månedlig
3. Månedlig
4. Ukentlig
5. Daglig eller nesten daglig

Hvis Drukket1=ja

Audit6

I løpet av det siste året, hvor ofte har du startet dagen med å drikke alkohol for å komme i gang etter du hadde drukket mye alkohol dagen før?

Er det...

1. Aldri
2. Sjeldnere enn månedlig
3. Månedlig
4. Ukentlig
5. Daglig eller nesten daglig

Hvis Drukket1=ja

Audit7

I løpet av det siste året, hvor ofte har du hatt skyldfølelse eller følt anger etter at du har drukket?

Er det...

1. Aldri
2. Sjeldnere enn månedlig
3. Månedlig
4. Ukentlig
5. Daglig eller nesten daglig

Hvis Drukket1=ja**Audit8**

I løpet av det siste året, hvor ofte har du ikke husket hva som hendte kvelden før fordi du hadde drukket alkohol?

Er det...

1. Aldri
2. Sjeldnere enn månedlig
3. Månedlig
4. Ukentlig
5. Daglig eller nesten daglig

Hvis Drukket1b ≠ Nei**Audit9**

Så har vi noen spørsmål om det følgende har hendt deg noen gang i løpet av livet.

Har du eller andre noen gang blitt skadet som følge av at du har drukket alkohol?

1. Ja
2. Nei

Hvis Audit9 = ja

Audit9a

Har det skjedd i løpet av det siste året?

1. Ja
2. Nei

Hvis Drukket1b ≠ Nei**Audit10**

Har en slektning, venn, lege eller annen helsearbeider noen gang uttrykt bekymring for ditt alkoholforbruk, eller antydnet at du bør redusere drikkingen?

1. Ja
2. Nei

Hvis Drukket1b ≠ Nei

Hvis Audit10 = ja

Audit10a

Har det skjedd i løpet av det siste året?

1. Ja
2. Nei

Aud_K1

Trykk <1> for å markere at denne blokken er ferdig i Ferdig.

Skjemaavsnitt arbeidsliv og alkohol

Hvis yrkesstatus=ja. Disse spørsmålene skal kunne stilles til de som betrakter seg som yrkesaktiv

.

Arb_alk1

Arbeidsliv og alkohol

Nå kommer noen spørsmål om alkohol og arbeidsliv

I løpet av de siste 12 månedene, har du hatt en eller flere sykefraværsdager, med eller uten legeattest? **Gjelder alle typer sykefravær.**

1. Ja
2. Nei

Hvis Arb_alk1=JA

Omtrent hvor mange dager? Hvis IO oppgir svaret i uker eller måneder, så regn ut cirka hvor mange dager det gjelder (en uke regnes som 5 arbeidsdager, en måned regnes som 20 arbeidsdager, ett år regnes som 230 arbeidsdager).

Arb_alk2

I løpet av de siste 12 månedene, hvor mange ganger har du vært mindre effektiv på jobb fordi du drakk alkohol dagen før?

Arb_alk3

I løpet av de siste 12 månedene, hvor mange ganger var du borte deler av arbeidsdagen fordi du drakk alkohol dagen før?

Arb_alk4

I løpet av de siste 12 månedene, hvor mange hele arbeidsdager var du borte fordi du drakk alkohol dagen før?

Arb_alk5

I løpet av de siste 12 månedene, hvor mange arbeidsdager var du totalt sett borte på grunn av egen alkoholbruk (fordi du hadde drukket, bakrus, ulykker eller sykdom relatert til alkoholbruk)?

Arb_kl

Trykk <1> for å markere at denne blokken er ferdig i Ferdig.

Skjemaavsnitt serveringssted

Sted

I løpet av de siste 12 månedene, hvor ofte har du drukket alkohol på et serveringssted? Vil du si stort sett daglig, ukentlig, månedlig, sjeldnere enn månedlig eller aldri?

Serveringssted = restaurant, pub, bar, klubb eller lignende

1. Daglig
2. Ukentlig
3. Månedlig
4. Sjeldnere enn månedlig
5. Aldri

Hvis Sted= 2

Sted1

I løpet av de siste 12 månedene, vil du si du har drukket på et serveringssted 4-5 dager i uken, 2-3 dager i uken eller omtrent en dag i uken?

1. 4-5 dager i uken
2. 2-3 dager i uken, eller
3. Omtrent en dag i uken

Hvis Sted = 3

Sted2

I løpet av de siste 12 månedene, vil du si du har drukket på et serveringssted flere enn tre dager i måneden, 2-3 dager i måneden eller omtrent en dag i måneden?

1. Flere enn 3 dager i måneden
2. 2-3 dager i måneden
3. Omtrent 1 dag i måneden

Hvis Sted = 4

Sted3

I løpet av de siste 12 månedene, vil du si du har drukket på et serveringssted flere enn tre dager, 2-3 dager eller omtrent en dag?

1. Flere enn 3 dager
2. 2-3 dager
3. Omtrent 1 dag

Sted_K1

Trykk <1> for å markere at denne blokken er ferdig i Ferdig.

Skjemaavsnitt uregistrert konsum

Uregistrert konsum - handel i utlandet

Ureg1

Så går vi over til spørsmål om handel i utlandet.

I løpet av de siste 12 månedene, har du vært i utlandet? Regn også med eventuelle reiser/dagsturer til Sverige eller andre naboland.

1. Ja
2. Nei

Hvis Ureg1 = ja.

Ureg2

I løpet av de siste 12 månedene, tok du med deg alkohol hjem fra minst én av reisene til utlandet?

Innkjøp i taxfree-butikker i Norge på vei hjem regnes også med.

1. Ja
2. Nei

Hvis Ureg2=ja.

Ureg3a

I løpet av de siste 12 månedene, hvor mange ganger tok du med deg hjem alkohol som var kjøpt på tax-free på norsk flyplass?

Hvis Ureg3a > 0 eller «vet ikke» eller «neker»

Ureg3b

Vi vil nå be deg om å tenke på sist gang du tok med deg hjem alkohol som var kjøpt på taxfree på norsk flyplass. Hvor mye tok du da med deg av øl, vin, brennevin og/eller cider/rusbrus? Du kan oppgi i bokser, flasker eller liter hva du tok med deg av ulike drikkesorter. **Flere svar mulig.**

Skriv inn riktig antall av hver drikkesort i rutene under (det grå feltet).

Du kan klikke deg mellom rutene med piltastene.

Øl

Antall bokser/flasker a 0,33 liter

Antall bokser/flasker a 0,5 liter

liter

Vin

Antall flasker a 0,375 liter

Antall flasker a 0,75 liter

En liter

Brennevin
Antall flasker a 0,35 liter
Antall flasker a 0,5 liter
Antall flasker a 0,7 liter
Antall flasker a 1 liter Vanlig på taxfree
En liter

Rusbrus
Antall bokser/flasker a 0,33 liter
Antall bokser/flasker a 0,5 liter
Liter

Ureg4a

I løpet av de siste 12 månedene, hvor mange ganger tok du med deg hjem alkohol som var kjøpt på taxfree på ferge som går til Norge?

Hvis Ureg4a > 0. (også hvis «vet ikke», «vil ikke svare»)

Ureg4b

Vi vil nå be deg om å tenke på sist gang du tok med deg hjem alkohol som var kjøpt på taxfree på ferge som går til Norge. Hvor mye tok du da med deg av øl, vin, brennevin og/eller cider/rusbrus? Du kan oppgi i bokser, flasker eller liter hva du tok med deg av ulike drikkesorter. Flere svar mulig.

Skriv inn riktig antall av hver drikkesort i rutene under (det grå feltet). Du kan klikke deg mellom rutene med piltastene.

Øl

Antall bokser/flasker a 0,33 liter
Antall bokser/flasker a 0,5 liter
liter

Vin

Antall flasker a 0,375 liter
Antall flasker a 0,75 liter
En liter

Brennevin

Antall flasker a 0,35 liter
Antall flasker a 0,5 liter
Antall flasker a 0,7 liter
Antall flasker a 1 liter Vanlig på taxfree
En liter

Rusbrus

Antall bokser/flasker a 0,33 liter
Antall bokser/flasker a 0,5 liter
Liter

Ureg5a

I løpet av de siste 12 månedene, hvor mange ganger tok du med deg hjem alkohol som var kjøpt i Sverige?

Hvis Ureg5a > 0. (også hvis «vet ikke», «vil ikke svare»)

Ureg5b

Vi vil nå be deg om å tenke på sist gang du tok med deg hjem alkohol som var kjøpt i Sverige. Hvor mye tok du da med deg av øl, vin, brennevin og/eller cider/rusbrus? Du kan oppgi i bokser, flasker eller liter hva du tok med deg av ulike drikkesorter. Flere svar mulig.

Skriv inn riktig antall av hver drikkesort i rutene under (det grå feltet).

Du kan klikke deg mellom rutene med piltastene.

Øl

Antall bokser/flasker a 0,33 liter

Antall bokser/flasker a 0,5 liter

liter

Vin

Antall flasker a 0,375 liter

Antall flasker a 0,75 liter

En liter

Brennevin

Antall flasker a 0,35 liter

Antall flasker a 0,5 liter

Antall flasker a 0,7 liter

Antall flasker a 1 liter Vanlig på taxfree

En liter

Rusbrus

Antall bokser/flasker a 0,33 liter

Antall bokser/flasker a 0,5 liter

Liter

Ureg6a

I løpet av de siste 12 månedene, hvor mange ganger tok du med deg hjem alkohol som var kjøpt utenlands i andre land enn Sverige? Ta ikke med innkjøp du tidligere har fortalt om.

Her skal du ta med alkohol som er kjøpt på taxfree på utenlandsk flyplass eller butikker/utsalgssteder i andre land enn Sverige.

Hvis Ureg6a > 0. (også hvis «vet ikke», «vil ikke svare»)

Ureg6b

Vi vil nå be deg om å tenke på sist gang du tok med deg hjem alkohol som var kjøpt utenlands i andre land enn Sverige. Hvor mye tok du da med deg av øl, vin, brennevin og/eller cider/rusbrus? Du kan oppgi svaret i bokser, flasker eller liter hva du tok med deg av ulike drikkesorter. Flere svar mulig.

Skriv inn riktig antall av hver drikkesort i rutene under (det grå feltet).

Du kan klikke deg mellom rutene med piltastene.

Øl

Antall bokser/flasker a 0,33 liter

Antall bokser/flasker a 0,5 liter

liter

Vin
Antall flasker a 0,375 liter
Antall flasker a 0,75 liter
En liter

Brennevin
Antall flasker a 0,35 liter
Antall flasker a 0,5 liter
Antall flasker a 0,7 liter
Antall flasker a 1 liter Vanlig på taxfree
En liter

Rusbrus
Antall bokser/flasker a 0,33 liter
Antall bokser/flasker a 0,5 liter
Liter

Alle får spørsmål Ureg15b

Ureg15b

I løpet av de siste 12 månedene, har du kjøpt alkohol i Norge som har vært betydelig billigere enn vanlig utsalgspris på Vinmonopol eller i butikk? For eksempel hjemmebrent, innsmuglet alkohol, altså alkohol som ikke er kjøpt på vinmonopolet, butikk eller andre vanlige utsalgssteder for alkohol. Lovlige innkjøp fra utlandet og lovlig brygging skal ikke regnes med.

1. Ja
2. Nei

Hvis Ureg15b = Ja

Ureg16b

I løpet av disse 12 månedene, kjøpte du øl, vin, brennevin og/eller rusbrus/cider? Flere svar mulig.

1. Øl
2. Vin
3. Brennevin
4. Rusbrus eller cider

Univers: alle får spørsmål

Ureg19

I løpet av de siste 12 månedene, har du laget noen form for alkohol selv?

1. Ja
2. Nei

Hvis Ureg19=ja.

Ureg20

I løpet av disse 12 månedene, lagde du øl, vin, brennevin og/eller rusbrus/cider? Flere svar mulig.

1. Øl
2. Vin
3. Brennevin
4. Rusbrus eller cider

Ureg_K1

Trykk <1> for å markere at denne blokken er ferdig 1 Ferdig.

5 Skjemadel reseptbelagte legemidler

Leg1

Reseptbelagte legemidler.

Vi går nå over til noen spørsmål om bruk av reseptbelagte legemidler

Har du i løpet av de siste 12 måneder brukt reseptbelagte sovemidler?

For eksempel Imovane, Zopiclon, Stilnoct, Apodorm, Flunipam

1. Ja
2. Nei

Hvis Leg1 = ja

Leg2

Har du brukt slike sovemidler daglig eller nesten daglig over en periode på minst en uke?

1. Ja
2. Nei

Hvis Leg2 = ja

Leg3

Hvor lang var den lengste sammenhengende periode med bruk av sovemidler?

1. 1 til 2 uker
2. 3 til 4 uker
3. 1 til 3 måneder
4. Mer enn 3 måneder

Leg5

Har du i løpet av de siste 12 måneder brukt reseptbelagte beroligende midler?

For eksempel Sobril, Valium, Vival

1. Ja
2. Nei

Hvis Leg5 = ja

Leg6

Har du brukt slike beroligende midler daglig eller nesten daglig over en periode på minst en uke?

1. Ja
2. Nei

Hvis Leg6 = ja

Leg7

Hvor lang var den lengste sammenhengende periode med bruk av beroligende midler?

1. 1 til 2 uker
2. 3 til 4 uker
3. 1 til 3 måneder
4. Mer enn 3 måneder

Leg9

Har du i løpet av de siste 12 måneder brukt reseptbelagte smertestillende midler?

For eksempel Paralgin Forte, Nobligan, tramadol, oxycontin eller morfin

1. Ja
2. Nei

Hvis Leg9 = ja

Leg10

Har du brukt slike smertestillende midler daglig eller nesten daglig over en periode på minst en uke?

1. Ja
2. Nei

Hvis Leg10 = ja

Leg11

Hvor lang var den lengste sammenhengende periode med bruk av smertestillende midler?

1. 1 til 2 uker
2. 3 til 4 uker
3. 1 til 3 måneder
4. Mer enn 3 måneder

Lege_K1

Trykk <1> for å markere at denne blokken er ferdig i Ferdig.

6 Skjemadel narkotiske stoffer (stilles kun til personer 16-64 år)

Hvis 16 >= alder <=64 år gjelder for hele bolken.

Can1

Narkotiske stoffer

Bruk av cannabis og ulike narkotiske stoffer forekommer i alle lag av befolkningen, og formålet med undersøkelsen er å få mer kunnskap om utbredelsen. Vi vet at dette kan oppleves som sensitive spørsmål, og minner derfor om at svarene blir anonymisert og kun brukt til forskningsformål. Vi starter med noen spørsmål om cannabis.

Har du noen gang prøvd cannabis? Cannabis inkluderer hasj, marihuana, cannabisolje, skunk, sensimilla

1. Ja
2. Nei

Hvis Can1=ja

Can2

Hvor mange ganger har du prøvd eller brukt cannabis?

En gang betyr én enkelt joint/pipe, to joints/piper samme dag regnes som to ganger.

1. En gang
2. 2-5 ganger
3. 6-10 ganger
4. 11 – 50 ganger
5. Mer enn 50 ganger

Hvis Can1=ja

Can3

Hvor gammel var du da du prøvde cannabis hvis C2 ≠1 [første gang]?

Alder i år:

Hvis Can1=ja

Can4

[*hvis Can2 ≠1 Første gang/ hvis Can2 =1 Da*] du prøvde cannabis, hadde du da drukket alkohol tidligere samme dag?

1. Ja
2. Nei
3. Husker ikke/vet ikke

Hvis Can2 ≠1

Can5

Sist gang du brukte cannabis, hadde du da drukket alkohol tidligere samme dag?

1. Ja
2. Nei
3. Vet ikke

Can6

Har du prøvd eller brukt cannabis i løpet av de siste 12 måneder?

1. Ja
2. Nei

Hvis Can6=ja

Can7

Hvilke typer cannabis har du prøvd i løpet av de siste 12 måneder? Har du prøvd...

Flere svar mulig

1. Hasj
2. Marihuana
3. Cannabisolje
4. Skunk eller sensimilla
5. Andre typer cannabis

Hvis Can7=5

Can7sps

Hvilke andre typer cannabis har du prøvd?

Hvis Can6=ja

Can8

[*hvis Can2 ≠1 Sist gang/ hvis Can2 =1 Da*] du brukte cannabis, fikk du den av kjente, kjøpte du den av kjente, kjøpte du den via internett, kjøpte du den av ukjente på annen måte, eller dyrket du den selv?

1. Fikk av kjente
2. Kjøpte av kjente
3. Kjøpte via internett
4. Kjøpte av ukjente på annen måte
5. Dyrket selv
6. Annet, spesifiser

Can8Sps

På hvilken annen måte fikk du cannabis?

Hvis Can6=ja

Can9

Hvor mange ganger har du brukt cannabis de siste 12 måneder?

En gang tilsvarer én joint/pipe, to ganger tilsvarer to joints/piper og så videre.

1. 1-5 ganger
2. 6-10 ganger
3. 11-50 ganger
4. Mer enn 50 ganger

Hvis Can6=ja

Can10

Har du brukt cannabis i løpet av de siste fire ukene?

1. Ja
2. Nei

Hvis Can10=ja

Can11

Hvor mange dager i de siste fire ukene har du brukt cannabis?

1. 20 dager eller mer
2. 10-19 dager
3. 4-9 dager
4. 1-3 dager

Can13

Hvor mange joints eller piper røkte du sist døgn du brukte cannabis?

Antall joints/piper:

Hvis Can2 =4 eller 5

Can14

Har du noen gang brukt cannabis regelmessig, det vil si minst en gang i uken i minst et halvt år?

1. Ja
2. Nei

Skjemaavsnitt, andre narkotiske stoffer

Ans1

Andre narkotiske stoffer

Så har vi noen spørsmål om andre narkotiske stoffer.

Har du noen gang prøvd narkotiske stoffer som kokain, ecstasy, amfetaminer, re Levin, heroin, GHB/GBL eller LSD?

1. Ja
2. Nei

Hvis Ans1 = Ja

Ans2

Hvilke stoffer har du prøvd? Flere svar mulig

1. Kokain
2. Ecstasy/MDMA
3. Amfetaminer/speed
4. Relevin
5. Heroin
6. GHB/GBL
7. LSD
8. Andre

Hvis Ans2 = 8

Ans2_sp1

Hvilke andre er dette?

Annet narkotisk stoff 1

Ans2_sp2

Hvilke andre er dette?

Annet narkotisk stoff 2

Hvis IO bare har prøvd ett annet, gå videre med <ENTER>

Ans2_sp3

Hvilke andre er dette?

Annet narkotisk stoff 3

Hvis IO bare har prøvd to andre, gå videre med <ENTER>

Ans3_1 til Ans3_7 –for hvert av stoffene IO oppgir i Ans2 og Ans2_sp1 Ans2_sp2

Ans2_sp3

Har du brukt [stoffer IO har opplyst om i ANS_2 og ANS_2_spes] i løpet av de siste 12 månedene?

1. Ja
2. Nei

Hvis Ans2_sp1 Ans2_sp2 Ans2_sp3 har innhold

Ans3_sp1 Ans3_sp2 Ans3_sp3

Har du brukt [stoffer IO har opplyst om] siste 12 månedene?

1. Ja
2. Nei

Hvis Ans3=1 For de som har brukt kokain siste 12 måneder:

Ans5

Hvor mange dager har du brukt kokain de siste 12 måneder?

1. 1-5 dager
2. 6-10 dager
3. 11 – 50 dager
4. 50 dager eller mer

Hvis Ans3=1 For de som har brukt kokain siste 12 måneder:

Ans6

Hvor mange av de siste 12 månedene har du brukt kokain? Ta med måneder hvor du har brukt kokain minst en gang!

Hvis Ans3=3 For de som har brukt amfetamin siste 12 måneder:

Ans9

Hvor mange dager har du brukt amfetamin_de siste 12 måneder?

1. 1-5 dager
2. 6-10 dager
3. 11 – 50 dager
4. 50 dager eller mer

Hvis Ans3=3 For de som har brukt amfetamin siste 12 måneder:

Ans10

Hvor mange av de siste 12 månedene har du brukt amfetamin? Ta med måneder hvor du har brukt amfetamin minst en gang!

Skjemaavsnitt nye rusmidler

NyRus1

Nye rusmidler

Vi går nå over til noen spørsmål om bruk av nye typer rusmidler.

Har du noen gang brukt nye rusmidler, ofte kalt «legal highs» eller «research chemicals» (for eksempel syntetiske cannabinoider, mefedron, 5-it eller planter som salvia eller kratom)?

1. Ja
2. Nei
3. Husker ikke/vet ikke

Hvis NyRus1 = ja

NyRus2

Hvilke stoffer har du brukt?

Flere svar mulig

1. Syntetiske cannabinoider (for eksempel JWH-018, AM-2201, UR-144)
2. Syntetiske katinoner (for eksempel mefedron, 4-MEC, MDPV)
3. Andre nye rusmidler

Hvis NyRus2 = 3

NyRus2_sp1

Hvilke andre rusmidler er dette?

Annet nytt rusmiddel 1

Hvis NyRus2_sp1 har innhold

NyRus2_sp1

Hvilke andre rusmidler er dette?

Annet nytt rusmiddel 2

Hvis IO bare har prøvd ett annet, gå videre med <ENTER>

Hvis NyRus2_sp2 har innhold

NyRus2_sp1

Hvilke andre rusmidler er dette?

Annet nytt rusmiddel 3

Hvis IO bare har prøvd to andre, gå videre med <ENTER>

Hvis NyRus2 = Syntetiske cannabinoider

NyRus3_1

Har du prøvd eller brukt syntetiske cannabinoider i løpet av de siste 12 månedene?

1. Ja
2. Nei

Hvis NyRus2 = Syntetiske katinoner

NyRus3_2

Har du prøvd eller brukt syntetiske katinoner i løpet av de siste 12 månedene?

1. Ja
2. Nei

Hvis NyRus2_sp1 har innhold

Har du brukt [innhold fra NyRus2_sp1] siste 12 månedene?

1. Ja
2. Nei

Hvis NyRus2_sp2 har innhold

Har du brukt [innhold fra NyRus2_sp2] siste 12 månedene?

1. Ja
2. Nei

Hvis NyRus2_sp3 har innhold

Har du brukt [innhold fra NyRus2_sp3] siste 12 månedene?

1. Ja
2. Nei

Nark_K1

Trykk <1> for å markere at denne blokken er ferdig.

7 Skjemadel prestasjonsfremmende midler

Dop0

Prestasjonsfremmende midler.

Vi går nå over til noen spørsmål om bruk av prestasjonsfremmende midler som benyttes for å øke muskelmasse og muskelstyrke. Vi er interessert i å høre om erfaringer med slik bruk både fra personer som har eller har hatt idrett som hovedbeskjeftigelse og fra andre.

Er du for tiden profesjonell idrettsutøver, dvs. har idrett som din hovedbeskjeftigelse, eller har du hatt det før?

1. Ja
2. Nei
3. Har vært profesjonell idrettsutøver tidligere

Dop1

Har du noen gang prøvd prestasjonsfremmende og muskeloppbyggende midler som anabole steroider eller veksthormoner?

1. Ja
2. Nei

Hvis Dop1 = Ja

Dop2

Hvilke stoffer har du prøvd? **Flere svar mulig**

1. Anabole steroider (som for eksempel Trenbolone, Winstrol, Turanabol, Deca Durabolin, Sustanon, Primobolane, Dianabol, Masteron, Anadrol, Anavar)
2. Veksthormoner (som for eksempel Somatropin, Genotropin)
3. Andre prestasjonsfremmende midler

Hvis Dop2 = 3

Dop2_sp1

Hvilke andre prestasjonsfremmende midler er dette?

Annet prestasjonsfremmende middel 1

Hvis Dop2_sp1 = innhold

Dop2_sp2

Hvilke andre prestasjonsfremmende midler er dette?

Annet prestasjonsfremmende middel 2

Hvis IO bare har prøvd ett annet, gå videre med <ENTER>

Hvis Dop2_sp2 = innhold

Dop2_sp3

Hvilke andre prestasjonsfremmende midler er dette?

Annet prestasjonsfremmende middel 3

Hvis IO bare har prøvd to andre, gå videre med <ENTER>

SPØRSMÅLENE DOP_3 - DOP_6 STILLES FOR HVERT AV STOFFENE

OPPGITT I DOP_2. DOP_3 –for hvert av stoffene IO oppgir i DOP_2 og DOP_2_spes

Har du brukt [*stoffer IO har opplyst om i DOP_2 og DOP_2_spes*] i løpet av de siste 12 måneder?

Hvis Dop2 = Anabole steroider

Dop3_1

Har du brukt anabole steroider i løpet av de siste 12 måneder?

1. Ja
2. Nei

Hvis Dop2 = Veksthormoner

Dop3_2

Har du brukt anabole steroider i løpet av de siste 12 måneder?

1. Ja
2. Nei

Hvis Dop2_sp1 eller Dop2_sp2 eller Dop2_sp3 = innhold

Dop3_3_sp1 Dop3_3_sp2 Dop3_3_sp3

Har du brukt [*innhold*] i løpet av de siste 12 måneder?

1. Ja
2. Nei

Avslutt

Det var siste spørsmålet i intervjuet. Vi takker deg for at du tok deg tid til å være med på undersøkelsen, og for å bidra til økt kunnskap om rusmiddelbruk i Norge.

Vedlegg H: Registerkoblinger

Opplysning om koblinger ligger i informasjonsepost eller -brev som sendes til respondentene. På filen ligger følgende registervariabler:

- kjonn
- alder1
- alder2
- statsborgerskap
- fodeland_io
- fodeland_far
- fodeland_mor
- ios_brutto
- hush_brutto
- innt_person
- innt_hush
- utdanning
- fagfelt
- landsdel
- landsd_2
- fylke
- fylke2
- sentralitet
- tett_spredt

Kjønn

Informasjon om kjønn er hentet fra folkeregisteret. Registernavn: kjoenn
Variabelnavn på datafil: kjonn

Koder/verdier for kjønn

Kode	Verdiområde
1	Mann
2	Kvinne

Alder

Informasjon om alder beregnes ut fra fødselsår og grupperes på to ulike måter. Alder er beregnet per 1.1.2020. Registervariabel: fodselsaar
Variabelnavn på datafil: alder1 og alder2

Koder/verdier for alder1

Kode	Verdiområde
16-24	16 - 24 år
25-44	25 – 44 år
45-66	45 – 66 år
67-79	67 – 79 år
80 og over	80 år og over

Koder/verdier for alder2

Kode	Verdiområde
16-20	16 – 20 år
21-30	21 – 30 år
31-40	31 – 40 år
41-50	41 – 50 år
51-60	51 – 60 år
61-79	61 – 79 år

Statsborgerskap, gruppert i verdensdeler

Informasjon om statsborgerskap er hentet fra Folkeregisteret.

Koder/verdier for statsborgerskap

Kode	Verdiområde
0	Norge
1	Europa
2	Afrika
3	Asia
4	Nord- og Mellom-Amerika
5	Sør-Amerika
6	Australia/New Zealand/Oceania
7	Uoppgitt

Fødeland

Informasjon om fødeland er hentet fra Folkeregisteret. Fødeland er hovedsakelig mors bosted da personen ble født. Variabelen er hentet inn for intervjuobjektet (IO), IOs mor og IOs far. Variabelen er gruppert etter verdensdel

Registervariabel: *fodeland*

Variabelnavn på datafil:

FODELAND_IO,

FODELAND_FAR,

FODELAND_MOR

Koder/verdier for fodeland_io, fodeland_far og fodeland mor

Kode	Verdiområde
1	Norge
2	Europa
3	Asia
4	Afrika
5	Sør- og Mellom-Amerika
6	Nord-Amerika
7	Australia/New Zealand/Oceania

Se <http://www.ssb.no/klasse/klassifikasjoner/91> for standard for land og statsborgerskap i personundersøkelser.

Utdanning

Opplysninger om utdanning fra skoleeiere og Lånekassen hentes fra utdanningsregisteret. Det er kun intervjuobjektet (IO) som får påkoblet utdanning. Utdanningsvariabelen som benyttes i RUS 2020 er fra 2019.

Registervariabel: *bu_åååå* (fire siffer)

Variabelnavn på datafil: *UTDANNING*

Vi er ute etter det første sifferet i registervariabelen som sier noe om utdanningsnivå (se tabell nedenfor). Utdanningsnivå grupperes deretter i fire grupper.

Koder/verdier for utdanning

Kode	Verdiområde
1	Grunnskole (inklusive uoppgitt og ingen utdanning)
2	Videregående skole
3	Universitets- og høyskoleutdanning, lavere nivå
4	Universitets- og høyskolenivå, høyere nivå, og forskerutdanning

Tabellen nedenfor viser sammenhengen mellom utdanningsnivå fra register og variabelen UTDANNING på datafilen:

Utdanningsnivå i register og på datafilen

Tredeling av nivå	Utdanningsnivå (første siffer i <i>bu_åååå</i>)	Nivånavn	UTDANNING (variabel på datafil)
	0	Ingen utdanning og førskoleutdanning	1. Grunnskole (inklusive uoppgitt og ingen utdanning)
Obligatorisk utdanning	1	Barneskoleutdanning	1. Grunnskole (inklusive uoppgitt og ingen utdanning)
	2	Ungdomsskoleutdanning	1. Grunnskole (inklusive uoppgitt og ingen utdanning)
	3	Videregående, grunnutdanning	2. Videregående skole
Mellomutdanning	4	Videregående, avsluttende utdanning	2. Videregående skole
	5	Påbygging til videregående utdanning	2. Videregående skole
Universitets- og høyskoleutdanning	6	Universitets- og høyskoleutdanning, lavere nivå	3. Universitets- og høyskoleutdanning, lavere nivå
	7	Universitets- og høyskoleutdanning, høyere nivå	4. Universitets- og høyskoleutdanning, høyere nivå, og forskerutdanning
	8	Forskerutdanning	4. Universitets- og høyskoleutdanning, høyere nivå, og forskerutdanning
	9	Uoppgitt	1. Grunnskole (inklusive uoppgitt og ingen utdanning)

Fagfelt

Opplysninger om fagfelt hentes på samme måte som opplysninger om utdanning. Det er det andre sifferet i registervariabelen som angir fagfelt.

Koder/verdier for fagfelt

Kode	Verdiområde
0	Allmenne fag
1	Humanistiske og estetiske fag
2	Lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk
3	Samfunnsfag og juridiske fag
4	Økonomiske og administrative fag
5	Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag
6	Helse-, sosial- og idrettsfag
7	Primærnæringsfag
8	Samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag
9	Uoppgitt fagfelt

En fullstendig dokumentasjon med inndeling av nivå, fagfelt og øvrige koder, se Norsk standard for utdanningsgruppering (Statistisk sentralbyrå 2001): http://www.ssb.no/emner/04/90/nos_c617/nos_c617.pdf

Inntekt

Opplysninger om inntekt fra Skatteetaten og NAV hentet fra inntektsregisteret. Inntekt kobles på alle husholdningsmedlemmer for å beregne både egen inntekt og husholdningens inntekt. I RUS2020 er det inntektsvariabler for 2019 som benyttes.

Registervariabel: *wsaminnt* (*Samla inntekt*)

Variabelnavn på datafil:

ios_brutto

hush_brutto

innt_person

innt_hush

Koder/verdier for ios_brutto og hush_brutto

Kode	Verdiområde
1	0 – 99 000
2	100 000 – 149 999
3	150 000 – 199 999
4	200 000 – 249 999
5	250 000 – 299 999
6	300 000 – 399 999
7	400 000 – 499 999
8	500 000 – 599 999
9	600 000 – 699 999
10	700 000 – 799 999
11	800 000 – 899 999
12	900 000 – 999 999
13	1 000 000 og mer

Bosted

Opplysninger om bostedskommune er koblet på fra Folkeregisteret. Denne variabelen er deretter gruppert.

Registervariabel: *kommnr (evt. landsdel, fylke)*

Variabelnavn på datafil:

Landsdel

Landsdel2020

landsd_2 (*helseregioner*)

fylke (*ugruppert*)

fylke2

Koder/verdier for landsdel

Kode	Verdiområde
1	Akershus og Oslo
2	Hedmark og Oppland
3	Østlandet ellers (Østfold, Vestfold, Buskerud, Telemark)
4	Agder og Rogaland
5	Vestlandet (Hordaland, Sogn- og Fjordane og Møre- og Romsdal)
6	Trøndelag
7	Nord-Norge

Koder/verdier for landsdel 2020

Kode	Verdiområde
1	Oslo og Viken
2	Innlandet
3	Agder og Sør- Østlandet (Agder, Vestfold og Telemark)
4	Vestlandet (Møre og Romsdal, Vestland og Rogaland)
5	Trøndelag
6	Nord-Norge (Nordland, Troms og Finnmark)

Koder/verdier for landsd_2

Kode	Verdiområde
1	Sør_Øst
2	Vest
3	Midt
4	Nord

Koder/verdier for fylke1

Kode	Verdiområde
1	Østlandet ellers (Østfold, Vestfold, Buskerud, Telemark)
2	Oslo/Akershus
3	Hedmark og Oppland
4	Agder/Rogaland
5	Vestlandet (Hordaland, Sogn- og Fjordane og Møre- og Romsdal)
6	Trøndelag
7	Nord-Norge

Koder/verdier for fylke2

Kode	Verdiområde
1	Akershus, Oslo
2	Østfold, Vestfold
3	Hedmark, Oppland
4	Buskerud, Telemark
5	Øst-Agder, Vest-Agder
6	Rogaland, Hordaland
7	Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal
8	Trøndelag
9	Nordland, Troms, Finnmark

Sentralitet

Registervariabel: sentralitet (evt. kommnr som grupperes)

Variabelnavn på datafil: sentralitet

Koder/verdier for sentralitet:

Kode	Verdiområde
1	Mest sentrale kommuner
2	Nest mest sentrale kommuner
3	Mellomsentrale kommuner 1
4	Mellomsentrale kommuner 2
5	Nest minst sentrale kommuner
6	Minst sentrale kommuner

Se <http://www.ssb.no/klasse/klassifikasjoner/128> for standard for sentralitet

Tettbygd/spredtbygd

Denne variabelen hentes fra Folkeregisteret.

Registervariabel: *ts_kode*

Variabelnavn på datafil: tett_spredt

Koder/verdier for tett_spredt

Kode	Verdiområde
S	Spredtbygd
T	Tettbygd